

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Br. 16/251
Datum: 12.03.2025

Na osnovu člana 92. stav 4. i članu 93. stav 4. Ustava Republike Kosovo, člana 8. Zakona br. 08/L-117 o Vladi Republike Kosovo, u skladu sa članom 78 Pravilnika o radu Vlade Republike Kosovo br. 17/2024, Vlada Republike Kosovo, na sednici održanoj 12 marta 2025 godine, donosi

ODLUKU

1. Usvaja se koncept dokument za organsku poljoprivredu.
2. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja i druge nadležne institucije dužne su da sprovode ovu odluku, u skladu sa Pravilnikom o radu Vlade.
3. Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo.

Albin KURTI

Premijer Republike Kosovo

Dostavlja se:

- Zamenicima premijera
- Svim ministarstvima (ministrima)
- Generalnom sekretaru KP-a
- Arhivi Vlade

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada – Government

**Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural/Ministarstvo poljoprivrede,
šumarstva i ruralnog razvoja/Ministry of Agriculture, Forestry and Rural Development**

KONCEPT DOKUMENTA ZA ORGANSKU POLJOPRIVREDU

Priština 2025

Uvod.....	4
Poglavlje 1: Definicija problema.....	8
Poljoprivredno zemljište.....	10
Veličina poljoprivrednog gazdinstva	11
Opis politike i postojećeg zakonskog okvira	13
Ključni problem, uzroci i zainteresovane strane	16
Poglavlje 2: Ciljevi.....	35
Poglavlje 3: Opcije.....	38
3.1: Prva opcija bez ikakvih promena	39
3.2. Opcija za poboljšanje sprovođenja i izvršenja zakona	39
3.3. Treća opcija	40
Poglavlje 4: Identifikacija i procena budućih uticaja	50
UTICAJI NA ŽIVOTNU SREDINU	56
OSNOVNA PRAVA.....	56
Poglavlje 4.1: Izazovi sa prikupljanjem podataka	57
Poglavlje 6: Upoređivanje opcija	59
Poglavlje 6.1: Planovi sprovođenja za različite opcije	60
Poglavlje 6.2: Tabela upoređivanja sa tri opcije	77
Poglavlje 7: Zaključci i naredni koraci	82
Prilog 1: Obrazac procene ekonomskog uticaja	84
Prilog 3: Obrazac procene uticaja na životnu sredinu	90
Prilog 4: Obrazac procene uticaja na osnovna prava.....	93

SPISAK SKRAĆENICA

ZOP	Zakon o organskoj poljoprivredi
MPŠRR	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
OPPT	Odeljenje za poljoprivrednu politiku i tržište
AHV	Agencija za hranu i veterinarstvo
PIK	Poljoprivredni institut Kosova
OPRR	Odeljenje za politiku ruralnog razvoja
OSTU	Odeljenje za savetodavne i tehničke usluge
OESAP	Odeljenje za ekonomske i statističke analize poljoprivrede
PPRR	Plan za poljoprivredu i ruralni razvoj
ARP	Agencija za razvoj poljoprivrede
ISMAFRD	Institucionalna podrška Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
AŠK	Agencija za šume Kosova
OŠ	Odeljenje za šume
ASK	Agencija za statistike Kosova
MŽSPPI	Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture
KAZŽS	Kosovska agencija za zaštitu životne sredine
APŽSK	Akcioni plan za životnu sredinu na Kosovu
UAA	Korišćeno poljoprivredno zemljište
APOP	Akcioni plan za organsku poljoprivredu
NDŠP	Nedrvni šumski proizvodi
LAB	Lekovite i aromatične biljke
UOPK	Udruženje organske poljoprivrede na Kosovu
UO	Udruženje Organika
KOP	Komisija za organsku poljoprivredu
KT	Kontrolna tela
PAK	Poreska administracija Kosova
NVO/VO	Nevladina organizacija/Vladina organizacija
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
UNFAO	Organizacija Ujedinjenih nacija za hranu i poljoprivredu
EU	Evropska unija
FIBL	Istraživački institut organske poljoprivrede
IFOAM	Međunarodni pokret za organsku poljoprivredu
GIZ	Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

Uvod

Nacrt Koncept dokumenta je pripremio Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, u skladu sa Vodičem i Priručnikom za izradu koncept dokumenata br. 95/2018, od 21/03/2018. godine, i u skladu sa pravilima i procedurama Vlade.

Sektor organske poljoprivrede je od posebnog značaja za poljoprivrednike proizvođače poljoprivrednih kultura, koji ima direktan uticaj na njihovo društveno blagostanje, kao i uticaj na razvoj održive poljoprivrede sa ekonomskim uticajem u svakoj zemlji, svaki put uzimajući u obzir zadovoljenje potreba stanovništva za kvalitetnom hranom.

U Republici Kosovo, problemi u sektoru organske poljoprivrede su brojni, počev od strukture institucionalne organizacije u kojoj nisu definisane odgovornosti ovog osetljivog i posebnog sektora.

U zakonodavnom aspektu, sektor organske poljoprivrede na Kosovu je razvijen u periodu 2012. godine, kada je usvojen Zakon br. 04/L-085, koji je u međuvremenu imao samo jednu izmenu i dopunu kaznenih odredbi (ZAKON BR. 08/L-081), ali ne i u drugim sadržajnim aspektima. Zakon je povremeno dopunjen administrativnim uputstvima (AU), ali koja ne zadovoljavaju trenutne dinamičke potrebe sektora organske poljoprivrede.

Na osnovu trenutnog stanja sektora organske poljoprivrede, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR) je izradilo ovaj Koncept dokument (KD), u kojem su identifikovani i analizirani nedostaci aktuelnog zakonodavstva, koji imaju uticaj na opšti razvoj poljoprivrednog sektora, a koji će prethoditi novom Zakonu o organskoj poljoprivredi u Republici Kosovo.

Opšti cilj ovog Koncept dokumenta je stvaranje zakonskog okvira koji omogućava: (i) uvoz kvalitetnih inputa, koji su neophodni za zaštitu poljoprivrednika proizvođača; (ii) Uticaj na razvoj sektora proizvodnje kvalitetnog bilja; (iii) Povećanje prosečnih organskih prinosa na nivou zemlje; (iv) Sticanje kvalitativnih proizvoda koji će uticati na javno zdravlje.

Specifični ciljevi koji su utvrđeni ovim Koncept dokumentom su: (i) Transpozicija pravnih tekovina EU („Pravne tekovine“) iz sektora organske poljoprivrede u domaće zakonodavstvo; (ii) Poboljšanje kontrole u skladu sa međunarodnim standardima (nove Uredbe EU 2018/848); (iii)

Određivanje institucije koja je odgovorna za sertifikaciju organskih proizvoda, vršenje ispitivanja primenom međunarodnih standarda; (iv) Izgradnja kapaciteta za sprovođenje Zakona i inspekcijski nadzor inputa nakon njihovog upisa u Nacionalnu listu organskih inputa, i FIBL listu (Lista organskih inputa/Švajcarski istraživački institut za biološke kontrole); (v) zaštita domaćih poljoprivrednika od uvoza i trgovine proizvodima niskog kvaliteta i podizanje svesti o ulozi i značaju organske poljoprivrede.

Nakon svih analiza o uticajima na sektor organske poljoprivrede, dobijene su tri (3) različite opcije koje su razmotrene za postizanje ovih ciljeva, i na kraju je zaključeno da je najprikladnija opcija „Opcija 3“, koja označava izradu novog Zakona o organskoj poljoprivredi u Republici Kosovo.

U narednim tabelama, prikazani su u zbirnom obliku osnovni podaci Nacrta koncept dokumenta za organsku poljoprivredu.

Tabela sa opštim informacijama o koncept dokumentu

Naslov	Koncept dokument za organsku poljoprivredu
Ministarstvo nosilac	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja Odeljenje za poljoprivrednu politiku i tržište Odsek za biljnu proizvodnju i navodnjavanje
Kontakt osoba	Bali Lestrani 038/38 418 044/140711
Nacionalni razvojni plan	Razvojni cilj i strateški cilj: • 1.9 Uspostavljanje održivih veza između poljoprivrednika, prerađivača i prodavaca na malo • Strateška mera: Pобољшanje položaja poljoprivrednika u lancu vrednosti • Aktivnosti – Izrada Koncept dokumenta za organsku poljoprivredu
Strateški prioritet	Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025 2.10. Poljoprivreda, šumarstvo i ruralni razvoj 2.10.5 Bezbednost hrane Nacionalna strategija za razvoj 2030 I stub – Održivi ekonomski razvoj: Razvojni cilj: Digitalna, kružna i konkurentna ekonomija: Strateški cilj: 1.9 Uspostavljanje održivih veza između poljoprivrednika, prerađivača i prodavaca na malo. Strateški cilj: Unapređenje politika bezbednosti hrane i njihovo usklađivanje sa EU standardima, koji imaju za cilj da obezbede visok nivo ishrane ljudi i zdravlja biljaka primenom organske poljoprivrede. Specifični ciljevi: - Usklađivanje/usaglašavanje sa Uredbom EU-a o organskoj poljoprivredi br. 2018/848. - Jačanje sistema kontrole od strane nadležnih organa za primenu pravila za sertifikaciju organskih proizvoda i realizaciju laboratorijskih ispitivanja rezidua sredstava za zaštitu biljaka u organskim proizvodima. - Izgradnja kapaciteta za sprovođenje Zakona i inspeksijski nadzor organskih proizvoda nakon njihovog upisa u Nacionalnu listu organskih proizvoda. - Zaštita domaćih poljoprivrednika od uvoza i trgovine nekvalitetnim proizvodima i podizanje svesti o ulozi i značaju organskih proizvoda.

Radna grupa	Odlukom sa ref. br. 120 KGS 88/24, od 05.02.2024. godine, Generalna sekretarka MPŠRR-a imenuje Radnu grupu za izradu Koncept dokumenta za organsku poljoprivredu, u sastavu: Bali Lestrani - predsedavajući, Albert Behrami - član, Valdete Avdiu - članica, Arton Bekolli - član, Sanije Qelaj - članica, Kasum Morina - član, Shyhrete Bunjaku - članica, Faton Nagavci - član, Fatmire Tahiri -Mirena - članica, Veton Çoçaj - član, Leonora Arifi - članica, Merita Ramaxhiku - članica, Ekrem Ahmeti - član, Valbona Fetahu - članica, Besnik Sadriu - član.
Dodatne informacije	U integracionim procesima u EU, Republika Kosovo se obavezala i preuzela sve obaveze u vezi sa usklađivanjem i harmonizacijom zakonodavstva i razvojnih politika, koje se odnose na zdravlje ljudi, životinja i biljaka u agro-prehrambenom lancu koje su od suštinskog značaja za zdravlje potrošača, ekonomski razvoj zemlje i zaštitu životne sredine. Izveštaj Evropske komisije o Kosovu za 2022. i 2023. godinu citira: „Da blagovremeno obezbedi neophodne alate i resurse za efikasno funkcionisanje Sistema upravljanja kontrolom hrane i sledljivosti Sistema upravljanja laboratorijskim informacijama, razvijenim uz podršku EU-a jer su važni u obezbeđivanju usaglašenosti prehrambenih proizvoda koji su proizvedeni ili plasirani na Kosovu sa bezbednošću hrane, zdravljem životinja, dobrobiti životinja i standardima zdravlja biljaka, koji su preduslov za konkurentan agro-prehrambeni sektor; → da izabere operatera za upravljanje pogonom skladišta i sistemom sakupljanja biljnih nusproizvoda i da započne sa funkcionisanjem pogona skladišta“.

Poglavlje 1: Definicija problema

Koncept dokument ima za cilj da rešava pitanja koja nisu obuhvaćena važećom zakonskom regulativom organske poljoprivrede. Poslednjih godina postignut je zadovoljavajući napredak u razvoju organske poljoprivrede, međutim, nedostatak biopesticida i nedostatak očuvanja plodnosti zemljišta moraju se rešavati u budućnosti.

Razvoj poljoprivrednog sektora, sa posebnim naglaskom na organsku poljoprivredu, ima važnu ulogu u postizanju strateških ciljeva koje je utvrdila Vlada Republike Kosovo, uključujući bezbednost hrane i zaštitu životne sredine.

U organskoj poljoprivredi važna je: zaštita životne sredine i klime, očuvanje dugoročne plodnosti zemljišta, raznovrsnost, visoki standardi dobrobiti životinja, podsticanje očuvanja retkih rasa i domaćih sorti koje su u opasnosti od izumiranja, nabavka biljnog genetskog materijala, koji je prilagođenim specifičnim potrebama i ciljevima organske poljoprivrede.

To će omogućiti povećanje domaće proizvodnje organskih poljoprivrednih proizvoda i poboljšanje ekonomskih i socijalnih uslova poljoprivrednika.

Koncept dokumenta ima za cilj da rešava pitanja koja su nedostajala u pogledu specifičnosti organske poljoprivredne proizvodnje i akvakulture i specifičnosti prerade organskih proizvoda za ljude i životinje.

Zakonodavstvo

Važeći zakonski okvir Kosova za organsku poljoprivredu je uređen Zakonom br. 04/L-085, koji je revidiran u cilju usklađivanja sa zakonodavstvom EU-a, odnosno Uredbama EU 834/2007 i 889/2008. Na osnovu ovih Uredbi EU o organskoj poljoprivredi, 2012. godine je izrađen Zakon o organskoj poljoprivredi br. 04/L-085. Najbolji način da se utvrde nedostaci koji proizilaze iz važećeg zakonskog okvira Kosova je da ga uporedimo sa novim zakonskim okvirom EU za organsku poljoprivredu.

Zakon br. 04/L-085 o organskoj poljoprivredi i podzakonski akti nisu usklađeni sa Uredbom (EU) br. 2018/848, stoga je važeći zakonski okvir Kosova o organskoj poljoprivredi nekompletan kao što je utvrđeno uredbama EU.

Međutim, postojeće zakonodavstvo nije u potpunosti sprovedeno, zbog nedostatka podzakonskih akata o uspostavljanju sistema kontrole.

U cilju efikasnog sprovođenja ovog Zakona, ministarstvo je 2019. godine donelo osam (8) Administrativnih uputstava, kao u nastavku:

1. Administrativno uputstvo (MPŠRR) br. 01/2019 o dužnostima, odgovornostima i sastavu Komisije za organsku poljoprivredu, od 17.01.2019. godine.
2. Administrativno uputstvo (MPŠRR) br. 02/2019 o kontrolnom sistemu, kontrolnom autoritetu, kontrolnim telima i pravilima za njihovo sprovođenje na organsku poljoprivredu, od 17.01.2019. godine.
3. Administrativno uputstvo (MPŠRR) br. 03/2019 o određivanju pravila za organsku biljnu proizvodnju, od 17.01.2019. godine.
4. Administrativno uputstvo (MPŠRR) br. 04/2019 o stočarskoj proizvodnji i organskoj hrani za životinje, 17.01.2019. godine.
5. Administrativno uputstvo (MPŠRR) br. 05/2019 o proizvodnji organske akvakulture, od 17.01.2019. godine.
6. Administrativno uputstvo (MPŠRR) br. 06/2019 o kriterijumima, standardima, uslovima uvoza organskih proizvoda na Kosovu, od 17.01.2019. godine.
7. Administrativno uputstvo (MPŠRR) br. 07/2019 o određivanju logoa organske proizvodnje i specifičnih zahteva za etiketiranje, od 17.01.2019. godine.
8. Administrativno uputstvo (MPŠRR) br. 08/2019 o pravilima i metodama proizvodnje organski prerađenih proizvoda, od 17.01.2019. godine.

Delokrug zakonodavstva obuhvata neprerađene poljoprivredne proizvode, prerađene poljoprivredne proizvode koji se koriste za ishranu, stočnu hranu, vegetativni reproduktivni materijal i seme za uzgoj i kvasce koji se koriste kao hrana i stočna hrana. Zakon sadrži pravila biljne proizvodnje, stočarstva i akvakulture, pravila prerade, obeležavanja, kontrole i uvoza.

Od stupanja na snagu Zakona br. 04/L-085 o organskoj poljoprivredi, nije bilo dopuna i izmena. Međutim, Evropska komisija je u maju 2018. godine revidirala zakonodavstvo o organskoj proizvodnji i objavila novu uredbu o organskoj proizvodnji (EU) 2018/848. Ovom uredbom su utvrđeni principi organske proizvodnje a takođe su utvrđena i pravila u vezi sa organskom proizvodnjom, relevantnom sertifikacijom i korišćenjem indikacija koje se odnose na organsku proizvodnju u obeležavanju i reklamiranju, kao i pravila za dodatne kontrole prema njima koja su utvrđena Uredbom (EU) 2017/625.

Važnost postepenog usklađivanja zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU utvrđena je Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Evropske unije i Kosova, koji je stupio na snagu 1. aprila 2016. godine. SSP predstavlja prvi sveobuhvatni ugovorni odnos između Kosova i EU-a, i takođe predstavlja važan istorijski trenutak u procesu evropskih integracija Kosova

Pored obaveza iz SSP-a, Kosovo treba da ispuni i zahteve koji proizilaze iz godišnjih izveštaja EK-a o Kosovu. Poslednja dva izveštaja, za 2020. i 2021. godinu, u kontinuitetu su istakla oblast organske poljoprivrede, kao jednu od važnih oblasti za unapređenje. Stoga, usvajanje novog zakonskog okvira o organskoj poljoprivredi smatra se prioritetom za Kosovo.

Poljoprivredno zemljište

Na osnovu Ankete o poljoprivrednim gazdinstvima, korišćena površina poljoprivrednog zemljišta je imala približan trend korišćenja u vremenskom periodu 2017-2022. Ukupna korišćena površina poljoprivrednog zemljišta u 2022. godini iznosila je 420.482 ha, što je otprilike približna površini iz 2021. godine. Prosečna površina korišćenog poljoprivrednog zemljišta za Poljoprivredna gazdinstva bila je 3.2 ha. Domaćinstva imaju oko 2 - 5 ha korišćenog poljoprivrednog zemljišta, što čini oko 23.3% ukupne površine. Broj Poljoprivrednih gazdinstava na Kosovu je 130.775. Prema podacima dobijenim od strane Kosovske agencije za privatizaciju (KAP), do sada privatizovano poljoprivredno zemljište iznosi oko 30.217 ha. Dok je približno 40.000 ha poljoprivrednog zemljišta ostalo pod upravom KAP-a. **ZAKON BR. 08/L-125 o javnoj svojini, od 23. novembra 2023. godine.**

Korišćenje poljoprivrednog zemljišta po kategorijama

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Obradivo zemljište – njive	186,954	188,359	188,365	188,372	188,375	188,404
Povrće, bašte i rasadnici	9,858	9,398	10,070	10,252	10,283	10,079
Voćne plantaže	6,247	7,687	9,244	10,029	10,144	10,377
Vinogradske plantaže	3,199	3,272	3,367	3,437	3,471	3,472
Livade i pašnjaci uključujući zajedničko zemljište	218,314	218,152	217,932	217,102	217,107	216,998

Izvor: ASK – Anketa o poljoprivrednim gazdinstvima ('17,'18,'19,'20, '21 '22)

Pored livada i pašnjaka sa 216.998 ha, što čini 51.6% ukupne korišćene površine poljoprivrednog zemljišta, zatim sledi obradivo zemljište, sa učešćem od 44.8%, što predstavlja površinu od 188.404 ha, gde su takođe obuhvaćena površina sa povrćem na otvorenom polju (kao prvi usev) (8.584 ha) i sa povrćem u plastenicima, takođe kao prvi usev (583.3 ha), dakle, ukupno 9.167 ha sa povrćem (ASK, 2023). Žitarice u zrnju su zasađene na 124 617,49 ha ili (66.1%) površine

obrađivog zemljišta, dok druga grupa po veličini površina sa usevima na obrađivom zemljištu – njivama su krmni usevi sa 37,614,61 ha ili (20.0%) površine obrađivog zemljišta (ASK, 2023).

Zasađene površine sertifikovane po organskim standardima su 1.990 ha, a oko 373.448 ha su sertifikovane površine za sakupljanje nedrvenih šumskih proizvoda (NDŠP; FIBL & IFOAM – Organics Internacional, 2023).

Veličina poljoprivrednog gazdinstva

Površina obrađivog zemljišta koja se koristi odnosi se na glavnu površinu tokom godine poljoprivredne proizvodnje. U 2023. godini ukupna korišćena površina poljoprivrednog zemljišta iznosila je 420.482 ha, od čega je ukupna površina obrađivog zemljišta iznosila 186.404 ha ili 44.8% gde je uključeno 103.723 poljoprivredna gazdinstva.

Veličina gazdinstva prema površini obrađivog zemljišta, 2020

Veličina poljoprivrednog gazdinstva	Površina (ha)	Učešće (%)	Br. poljoprivrednih gazdinstava	Učešće (%)
0 i manje od 0.5	6,453	3.5	31,290	30.2
0.5 do manje od 1	11,999	6.4	17,560	16.9
1 do manje od 2	29,005	15.6	22,560	21.8
2 do manje od 5	38,665	20.7	23,383	22.5
5 do manje od 10	64,819	34.8	7,063	6.8
10 do manje od 20	16,800	9.0	1,429	1.4
20 do manje od 30	5,255	2.8	240	0.2
30 i više	13,393	7.2	198	0.2
Ukupno*	186,389	100%	103,723	100%

Izvor: ASK – Anketa o poljoprivrednim gazdinstvima 2020

*Nisu uključene EB severnih opština

Na Kosovu, veličina poljoprivrednog gazdinstva od 5 do manje od 10 ha predstavlja 35% ukupne površine obrađivog zemljišta, zatim slede poljoprivredna gazdinstva veličine od 2 do manje od 5 ha (21%), veličine od 1 do manje od 2 ha (16%) i druge veličine sa manjim učešćem gde je veličina sa najmanjom površinom ona od 0 do manje od 0.5 ha.

Organski inputi u poljoprivredi

Sve organske inpute iz zemalja EU uvoze domaće kompanije, koje nisu predmet registracije. Međutim, na Kosovu, uvezeni organski inputi pre nego što budu registrovani na listi SZB moraju biti registrovani u nekoj zemlji članici EU prema listi relevantnih zemalja koju su odobrili nadležni organi.

Kontrola kvaliteta organskih inputa

Trenutno u našoj zemlji nijedna institucija ne vrši ispitivanje kvaliteta (aktivne i pomoćne materije) i efikasnosti organskih inputa. Svi testovi su zasnovani na testovima koje vrše proizvodne kompanije u EU. Testiranje efikasnosti na terenu treba da se sprovede od strane specijalizovanih instituta kao što je Poljoprivredni institut Kosova i univerziteti koji imaju specifične programe za organsku poljoprivredu.

Pružanje savetodavnih usluga za organsku poljoprivredu

U okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR) je Odeljenje za savetodavne i tehničke usluge koje, u saradnji sa savetnicima na opštinskom nivou, ima mandat da pruža savete o različitim potsektorima poljoprivrede, uključujući i organsku poljoprivredu. Odeljenje ima organizacionu ulogu, preko koje treba distribuirati sve informacije vezane za biljnu i životinjsku organsku proizvodnju i preradu specifičnih proizvoda i organizovati obuke.

Udruženje ORGANIKA, koje su 2013. godine osnovali glavni operateri sektora, od 2017. godine je održala obuke i dala savete akterima sektora o značaju organske poljoprivrede, zahtevima organskog standarda – zahtevima uredbe EU, i takođe je dala savete kompanijama koje su u procesu organske sertifikacije – dakle, održala je obuke i dala specifične savete za organsku poljoprivredu. ORGANIKA je, u okviru saradnje sa MPŠRR-om, održala obuku i informativne sastanke za osoblje MPŠRR-a, uključujući savetnike Odeljenja za savetodavne usluge, fitosanitarne inspektore AHV-a i osoblje Agencije za razvoj poljoprivrede (ARP) .

Razvoj organske poljoprivrede

Glavne institucije koje su uključene u razvoj organske poljoprivrede su: MPŠRR, MŽSPPI, OPPT, PIK, AHV, Carina, proizvodne kompanije, akademske institucije, udruženja, NVO-i, stoga treba jačati saradnju kako bi se proizvodili što bezbednije organske poljoprivredne proizvode za domaće i za potreba izvoza. Organski sektor je još uvek u ranoj fazi razvoja i uglavnom je orijentisan na

Lekovito i aromatično bilje (LAB) i Nedrvne šumske proizvode (NDŠP). Međutim, sektor obuhvata i pečurke, bundeve za proizvodnju semenki/proizvodnju organskog ulja, meda i oraha. Domaće tržište organskih proizvoda je još uvek nerazvijeno, jer potražnja za organskim proizvodima ostaje i dalje ograničena. Organski proizvodi se uglavnom izvoze kao polupreradeni proizvodi, pri čemu se do 95% ukupne proizvodnje izvozi u zemlje EU-a – Nemačku, Austriju, Švajcarsku, Holandiju itd. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, kao nadležni organ, odgovorno je za uspostavljanje sistema kontrole organske proizvodnje, uključujući kontrolne organe koji sprovode postupke kontrole i sertifikacije za organske operatore. Zakon koji uređuje organsku proizvodnju predviđa da ove kontrole obuhvataju fizičke inspeksijske nadzore proizvodnih i prerađivačkih objekata, proveru vođenja evidencije i uzimanja uzoraka proizvoda, zemljišta i biljaka radi analize potencijalnih ostataka pesticida (SZB), neovlašćenih proizvoda i/ili nečistoća, kao i provere praksi u proizvodnji koje nisu u skladu sa organskom proizvodnjom.

Tabela 2: Podaci u vezi sa organskim proizvodima (ha)

Godina	Sertifikovane uzgojene organske površine (ha)	Sakupljanje NDŠP (ha)
2018	788	373.488
2019	1.036	373.488
2020	1.604	373.488
2021	1.718	373.488
2022	667	373.488

Izvor: OPPT, OESAP, i Udruženje Organika

U tabeli su prikazani podaci o sertifikovanim površinama sa organskim proizvodima za poslednjih pet godina 2018-2022, međutim dostupni podaci za organsku proizvodnju su ograničeni.

Opis politike i postojećeg zakonskog okvira

Tabela 1: Zakonodavni i politički dokumenti i odgovornosti institucija

Dokument politike, zakon ili podzakonski akt	Veza (Link) sa politikom ili planskim dokumentom putem interneta ili	Državna (e) institucija (e) odgovorna (e) za sprovođenje	Uloga i dužnost institucije (a)

	zakonskih akata u Službenom listu		
Zakon br. 02/L-122 o organskoj poljoprivredi	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2576	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR) Agencija za hranu i veterinarstvo (AHV) Poljoprivredni institut Kosova u Peći (PIK)	Izrada politika i zakonodavstva o organskoj poljoprivredi i sprovođenje primarnog i sekundarnog zakonodavstva Uzimanje uzoraka i izdavanje fitosanitarnih sertifikata za zdravlje životinja od strane AHV-a Analiziranje uzoraka od strane PIK-a
Zakon br. 04/L-085 o organskoj poljoprivredi	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2604	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR) Poljoprivredni institut Kosova u Peći (PIK) Agencija za hranu i veterinarstvo (AHV)	Izrada politika i zakonodavstva o organskoj poljoprivredi i sprovođenje Zakona. Analiziranje uzoraka uzetih od AHV-a za sprovođenje primarnog i sekundarnog zakonodavstva.
Administrativno uputstvo br. 01/2019 (MPŠRR) o dužnostima, odgovornostima i sastavu Komisije za organsku poljoprivredu.	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=65759	MPŠRR AHV	Ovim Administrativnim uputstvom se utvrđuju dužnosti, odgovornosti i sastav Komisije za organsku poljoprivredu.
Administrativno uputstvo br. 02/2019 (MPŠRR) o kontrolnom sistemu, kontrolnom autoritetu, kontrolnim telima i pravilima za njihovo	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=15171	MPŠRR AHV PIK	Ovim Administrativnim uputstvom se utvrđuju kontrolni sistem, kontrolni organ, kontrolna tela i pravila za njihovo sprovođenje na organsku poljoprivredu.

sprovođenje na organsku poljoprivredu			
Administrativno uputstvo br. 03/2019 (MPŠRR) o određivanju pravila za organsku biljnu proizvodnju	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10122	MPŠRR AHV PIK	Ovim Administrativnim uputstvom se utvrđuju pravila za organsku biljnu proizvodnju
Administrativno uputstvo br. 4/2019 (MPŠRR) o stočarskoj proizvodnji i organskoj hrani za životinje	https://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/133_U.A.Nr. 04.2019_Per_Prodhimin_Blegtoral_dhe_Ushqim_Organik_per_Kafshe.pdf	MPŠRR AHV	Ovim Administrativnim uputstvom se utvrđuje stočarska proizvodnja i organska hrana za životinje
Administrativno uputstvo br. 05/2019 (MPŠRR) o proizvodnji organske	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=7863	MPŠRR AHV PIK	Ovim Administrativnim uputstvom se utvrđuje proizvodnja organske akvakulture
Administrativno uputstvo br. 06/2019 (MPŠRR) o kriterijumima, standardima, uslovima uvoza organskih proizvoda na Kosovu	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=7760	MPŠRR AHV PIK	Ovim Administrativnim uputstvom se utvrđuju kriterijumi, standardi i uslovi uvoza organskih proizvoda na Kosovu
Administrativno uputstvo br. 07/2019 (MPŠRR) o određivanju logoa organske proizvodnje i specifičnih zahteva za etiketiranje	https://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/136_U.A.Nr. 07.2019_Per_Percaktimin_e_Logos_se_Prodhimit_Organik_dhe_Kerkesa_Specifike_per_Etiketimin.pdf	MPŠRR AHV PIK	Ovim Administrativnim uputstvom se utvrđuje logo organske proizvodnje i specifični zahtevi za etiketiranje
Administrativno uputstvo br. 08/2019 (MPŠRR) o pravilima i metodama proizvodnje organski	https://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/137_U.A.Nr. 08.2019_Per_Rrgullat_dhe_Metodat_e_Prodhimit_te_Produketeve_Organik_e_te_Perpunuara.pdf	MPŠRR AHV PIK	Ovim Administrativnim uputstvom se utvrđuju pravila i metode proizvodnje organski prerađenih proizvoda

prerađenih proizvoda			
Administrativno uputstvo (MPŠRR) br. 04/2008 o uzgoju, prikupljanju, prometu i korišćenju nedrvnih šumskih proizvoda	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=7564	MPŠRR AHV PIK	Ovim Administrativnim uputstvom se utvrđuju uzgoj, sakupljanje, promet i korišćenje nedrvnih šumskih proizvoda, vreme i način korišćenja, uslovi i način kupovine i izdavanje dozvole za promet, sadržaj i izdavanje otpremnice.
Zakon br. 05/L-087 o prekršajima (Službeni list br. 33/08/09/2016	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=12839	Ministarstvo pravde MPŠRR	Sprovođe važeće zakonske odredbe
Zakon br. 05/L-031 o opštem upravnom postupku (Službeni list br. 20/21.06.2016	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=12559	Ministarstvo javne uprave MPŠRR	Sprovođe važeće zakonske odredbe
Zakon br. 08/L-137 o šumama	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=71815	MPŠRR Agencija za šume Kosova – AŠK	Ovim zakonom uređuje se planiranje, zaštita, silvikultura, korišćenje drvnih i nedrvnih proizvoda, vlasništvo, eksproprijacija, organizaciona odgovornost i dužnosti šumarskih institucija, javno finansiranje, istraživanja u šumarstvu, inspekcijski nadzor i kazne.
Zakon br. 08/L-072 o poljoprivredi i ruralnom razvoju	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=71733	MPŠRR ARP	Ovaj zakon ima za cilj da uređuje izradu i sprovođenje nacionalnih politika za poljoprivredu i ruralni razvoj, takođe uređuje i partnerstvo sa socijalnim i ekonomskim partnerima u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja i delimično je u skladu sa aktima EU.

Ključni problem, uzroci i zainteresovane strane

Drvo problema koje predstavlja ključni problem, njegove uzroke i efekte

Efekti	<u>Pravila se ne primenjuju na odgovarajući način – Pravila su nekompletna</u> 1. Uticaj na kontrolni sistem na domaćem organskom tržištu. 2. Pad poverenja potrošača u vezi sa poreklom i sadržajem organskih proizvoda i nedostatak utvrđivanja kriterijuma u vezi sa sastavom prerađene organske hrane. 3. Neuključivanje proizvoda koji su odobreni za upotrebu u organskoj proizvodnji i poteškoće u sertifikaciji poljoprivrednika prema EU standardima. 4. Pouzdanost tokom procesa konverzije i sertifikacije i neizvesnosti kod proizvođača sektora organske poljoprivrede koji proizvode dobijaju od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala. 5. Poteškoće u nadzoru kontrolnih organa za proveru usaglašenosti, ali i identifikaciju proizvoda koji su proizvedeni od strane Genetski modifikovanih organizama (GMO). 6. Poteškoće u uvozu i izvozu organskih proizvoda. 7. Nemogućnost poljoprivrednika da budu sertifikovani u grupi i nemogućnost sertifikacije organskih vina. 8. Visoko administrativno opterećenje za operatere. 9. Mere protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju u suprotnosti sa Zakonom o organskoj poljoprivredi.
Glavni problem	Unapređenje pravne infrastrukture za proizvode organske poljoprivrede u skladu sa uredbama i direktivama EU-a.
Uzroci	<u>Pravila se ne primenjuju ispravno:</u> 1. Nepotpuna primena standarda EU u kontrolnom sistemu unutrašnjeg organskog tržišta i nedostatak kriterijuma u vezi sa prerađenom organskom hranom. 2. Neadekvatan opis naziva koji se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu, prerađenoj organskoj hrani i komercijalnoj dokumentaciji za organske proizvode. 3. Nedostatak Zvanične liste za organske inpute. 4. Nedostatak rigoroznih kontrola i inspekcijskih nadzora tokom procesa konverzije i sertifikacije, i nedostatak informacija o proizvodnji različitih proizvoda od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala. Mali broj kontrola i inspekcijskih nadzora tokom procesa konverzije i sertifikacije, i nedostatak informacija o proizvodnji različitih proizvoda od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala. 5. Nedostatak dodatnih pravila za delegiranje dužnosti službene kontrole i dužnosti koje se odnose na druge službene aktivnosti, kao i nedostatak kontrola za proizvode koji su proizvedeni putem Genetski modifikovanih organizama (GMO).

6. Nedostatak informacija o uvozu i izvozu organskih proizvoda i onih u konverziji.
7. Nedostatak pravila za grupnu sertifikaciju za organski standard i uključivanje sertifikacije organskih vina.
8. Nedovoljni nivo pojednostavljenja i digitalizacije.
9. Nesprovođenje sankcija koje su izrekle sudovi.

Pravila su nekompletna

Izmene u zakonodavstvu o organskoj poljoprivredi

Zakon br. 03/L-042 o organskoj poljoprivredi i relevantni podzakonski akti nisu usklađeni sa **novom Uredbom EU o organskoj proizvodnji i obeležavanju organskih proizvoda** br. 2018/848, stoga je trenutni zakonski okvir Kosova o organskoj poljoprivredi nekompletna, kako je predviđeno uredbama EU-a, dok je povremeno dopunjen administrativnim uputstvima, ali koji ne zadovoljavaju trenutne dinamičke potrebe sektora organske poljoprivrede. Takođe je obaveza za sve zemlje van EU-a da usklade svoje domaće zakone sa novom Uredbom EU br. 2018/848.

Nedostaci u trenutnom zakonskom okviru o organskoj poljoprivredi

1. Trenutni zakonski okvir nije usklađen.
2. Nedostatak sprovođenja nove Uredbe EU br. 2018/848, koja razmatra sledeća pitanja:
  - Obezbeđuje jasniji okvir za uključivanje dodatnih proizvoda ubuduće;
  - Uputstva su jasnija u vezi sa kriterijumima za nenamerne ostatke pesticida;
  - Uključuje Zeleni sporazum EU-a i Strategije Farm to Fork i raznovrsnosti;
  - Poboljšava transparentnost i sledljivost organskih proizvoda u čitavom lancu snabdevanja, kao i pojednostavljuje sistem uvoza zahtevajući od zemalja koje nisu članice EU da se pridržavaju organskih standarda EU.
3. Nedostatak Nacionalne liste za organske inpute.
4. Nazivi koji se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu ili komercijalnim dokumentima za organske proizvode.
5. Nedostatak jasnoće u pogledu tretmana organskih proizvoda koji su kontaminirani pesticidima koji nisu dozvoljeni u organskoj poljoprivredi.
6. Uključivanje organskih proizvoda i supstanci koje su dozvoljene za upotrebu u organskoj proizvodnji.
7. Nekoliko specifičnosti tokom procesa konverzije sa konvencionalne poljoprivrede na održivu organsku poljoprivredu sa efektima životne sredine koji utiču na klimatske promene.
8. Regulisanje kriterijuma proizvoda koji su proizvedeni putem GMO.

	9. Uredbe o proizvodnji različitih proizvoda od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala. 10. Kriterijumi u vezi sa sastavom prerađene organske hrane. 11. Dodatna pravila za delegiranje dužnosti službene kontrole i dužnosti u vezi sa drugim službenim delatnostima. 12. Pravila za uvoz i izvoz organskih proizvoda i onih u konverziji. 13. Nedostatak grupne sertifikacije za organski standard. 14. Nedostatak sertifikacije organskih vina. 15. Utvrđivanje kriterijuma za mere protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju u suprotnosti sa Zakonu o organskoj poljoprivredi.

Ove izmene odražavaju posvećenost MPŠRR-a da obezbedi da organska poljoprivreda ostane održiva, konkurentna i pouzdana, kako na Kosovu, EU tako i na globalnim tržištima. Nova uredba ima za cilj da obezbedi jasnije, održivije standarde i prakse od kojih stiču korist proizvođači, potrošači i životna sredina.

UZROCI

Nesprovođenje standarda koje zahteva EU u pogledu kontrolnog sistema na unutrašnjem organskom tržištu, i nedostatak kriterijuma u vezi sa prerađenom organskom hranom

Nesprovođenje standarda koje zahteva EU u vezi sa bezbednošću zaštite zdravlja ljudi, životinja, životne sredine i unapređenja funkcionisanja unutrašnjeg tržišta, maksimalnih nivoa rezidua u hrani biljnog i životinjskog porekla, kao i nedostatak uređenja sistema obuke u organskoj poljoprivredi, glavni su uzrok uticaja na kontrolni sistem na unutrašnjem organskom tržištu.

Dok, u nedostatku kriterijuma u vezi sa prerađenom organskom hranom, operateri koji proizvode organsku hranu ili stočnu hranu treba da slede odgovarajuće procedure zasnovane na sistematskoj identifikaciji kritičnih koraka prerade, kako bi obezbedili da su prerađeni proizvodi u skladu sa pravilima organske proizvodnje. Prerađeni organski proizvodi treba da se proizvode koristeći metode prerade koje garantuju očuvanje organskih karakteristika i kvaliteta proizvoda u svim fazama organske proizvodnje.

Nedostatak opisa naziva koji se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu, prerađenoj organskoj hrani i komercijalnim dokumentima za organske proizvode

Nedostatak pravnog osnova doveo je do toga da nazivi nisu ispravno deklarirani u obeležavanju, reklamnom materijalu ili komercijalnim dokumentima za organske proizvode. Veoma je važno da potrošači imaju što više informacija o organskim proizvodima, ali i o komercijalnim kompanijama koje trguju organskim proizvodima.

Nedostatak zvanične liste za organske inpute

Trenutno ne postoji Lista organskih inputa koje mogu da koriste poljoprivrednici tokom procesa konverzije, ali i oni koji su sertifikovani. Pre primene bilo kakvog organskog inputa, poljoprivrednici treba da se prijave u sertifikacionim telima i u većini slučajeva odobrenje za inpute traje veoma dugo. To uzrokuje velike probleme poljoprivrednicima tokom proizvodnje, što takođe može rezultirati gubitkom prinosa. Stoga, izradom liste organskih inputa, a posebno sa priznavanjem FIBL liste od strane sertifikacionog tela, biće veliko olakšanje i mogućnost izbora različitih inputa za poljoprivrednike koje će primeniti tokom uzgajanja različitih poljoprivrednih kultura. Putem Liste organskih inputa registrovanu/odobrenu od nadležnih organa, poljoprivrednici će imati lakši proces sertifikacije sa posebnim naglaskom na korišćenje biopesticida, koji ima trenutno stvara velike probleme u procesu sertifikacije.

Nedostatak rigoroznih kontrola i inspekcijskih nadzora tokom procesa konverzije i sertifikacije, kao i nedostatak informacija o proizvodnji različitih proizvoda od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala

U nedostatku specifikacija, treba da obezbeđuju dokaze da su zemljišne parcele bile prirodne ili poljoprivredne površine koje u periodu od najmanje tri godine nisu tretirane hemijskim supstancama, koje nisu odobrene za upotrebu u organskoj proizvodnji. Ovo obezbeđuje da zemljište na kojem se uzgajaju organski proizvodi neće imati rezidue Sredstava za zaštitu bilja (SZB), ako su oni eventualno korišćeni u prošlosti.

Ovo se posebno odnosi na grupnu sertifikaciju, unutrašnji inspekcijski nadzor koji obuhvata godišnju fizički interni inspekcijski nadzor na poljoprivrednom gazdinstvu i inspekcijski nadzor svakog člana grupe. Najveće razlike u nalazima između internih inspekcijskih nadzora koje vrše inspektori sistema interne kontrole i službenih kontrola koje vrše kontrolna tela, i informacija o proizvodnji različitih proizvoda od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala.

Proizvodnja organskih proizvoda različitih od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala, biljnog reproduktivnog materijala koji ne pripada jednoj sorti, već pripada grupi biljaka u okviru jedinog botaničkog taksona sa visokim nivoom genetskog i fenotipskog diverziteta među pojedinačnim reproduktivnim jedinicama, treba da da bude dostupna za upotrebu u organskoj proizvodnji. Upotreba organskog biljnog reproduktivnog materijala, kao što je biljni reproduktivni materijal od heterogenog organskog materijala i organskih sorti prikladnih za organsku proizvodnju. Da bi se olakšala organska proizvodnja u ranoj fazi rasta biljaka, takođe treba dozvoliti da se rasad ili presađivanje u kontejnere za dalje presađivanje.

Nedostatak dodatnih pravila za delegiranje dužnosti službene kontrole i zadataka koji se odnose na druge službene aktivnosti, kao i nedostatak kontrole za proizvode koji su proizvedeni putem Genetski modifikovanih organizama

Nadležni organi imaju procedure i sporazume da obezbede nadzor nad kontrolnim organima, uključujući proveru da se delegirane dužnosti obavljaju efikasno, nezavisno i objektivno, posebno u pogledu intenziteta i učestalosti provere usklađenosti. Procedura procene rizika, kojim će se utvrditi, posebno, osnov za intenzitet i učestalost provere usklađenosti operatora i grupa operatera. Dok, u nedostatku kontrole, operateri uvek mogu pretpostaviti da nijedan GMO ili proizvodi koji su proizvedeni od GMO nisu korišćeni u proizvodnji hrane i stočne hrane, kada ovi proizvodi nemaju stavljenju ili obezbeđenu etiketu, ili nisu praćeni datim dokumentom, u skladu sa navedenim pravnim aktima. Stoga, operateri koji koriste neorganske proizvode kupljene od trećih lica tražiće od prodavca da potvrdi da ti proizvodi nisu GMO, ili da nisu proizvodi koji su proizvedeni od GMO.

Nedostatak informacija o uvozu i izvozu organskih proizvoda i onih u konverziji

Da bi se izbegla kontaminacija organskih proizvoda ili konverzija sa nedozvoljenim proizvodima ili supstancama za upotrebu u organskoj proizvodnji, treba da postoji mogućnost za preduzimanje drugih odgovarajućih mera kako bi se izbeglo prisustvo neodobrenih proizvoda i supstanci u organskoj poljoprivredi. Pored toga, potrebno je obezbediti jasnoću u vezi sa pravilima koja se primenjuju na izvoz organskih proizvoda, posebno izdavanjem sertifikata za organski izvoz.

Nedostatak pravila za grupnu sertifikaciju za organski standard i uključivanje sertifikacije organskih vina

Nedostatak nekoliko specifičnih pravila koja nisu sadržana u važećem zakonodavstvu o organskoj poljoprivredi, predstavlja nejasnoće u procesu grupne sertifikacije za organski standard, ali i u procesu sertifikacije organskih vina u našoj zemlji.

Na osnovu ovih pravila, u većini zemalja EU, ali i u zemljama regiona, sertifikacija poljoprivrednika se zasniva na grupnu sertifikaciju, s obzirom da poljoprivrednici koji nisu sertifikovani u grupi plaćaju veće troškove za proces sertifikacije.

Što se tiče pravila proizvodnje vina u zemljama EU, operateri koji proizvode proizvode iz sektora vina treba da poštuju detaljna pravila organske proizvodnje utvrđene Uredbom (EU) 2018/848, u odeljku delu VI aneksa II, tačnije u tačkama 3.2. i 3.3.

Nedovoljan nivo pojednostavljenja i digitalizacije

Važeće zakonodavstvo je nedovoljno usklađeno sa zahtevima ZOUP-a, posebno u pogledu zahteva kao što su princip „samo jednom“, princip neplaćanja ali i drugi principi kao što je pružanje usluga na vreme. Ovo uzrokuje dodatne troškove za operatere.

Štaviše, do sada postoji nizak stepen digitalizacije usluga u okviru ovog zakona, posebno u pogledu uključivanja kontrolnih organa u listu priznatih tela, kao i u pogledu registracije operatera u kontrolnom sistemu.

Takođe, uprkos činjenici velikog broja zahteva što se tiče obaveza za informacije za kontrolna tela, ali i za operatere, ipak ove informacije se i dalje nedovoljno razmenjuju digitalno.

Štaviše, domaći kapaciteti za obavljanje funkcija kontrolnih tela i dalje ostaju niski, zbog velikog broja zahteva koje nameće domaće i zakonodavstvo EU.

Nesprovođenje sankcija koje su izrekle sudovi

Registracija fizičkih i pravnih lica koja se službeno angažovani u trgovini organskim proizvodima i privođenje pravdi onih koji se bave nelegalnim radnjama, smanjiće količinu nekvalitetnih i sumnjivih organskih proizvoda na tržištu. Iz tog razloga, Agencija za hranu i veterinarstvo, u

saradnji sa Poljoprivrednim institutom Kosova, koji deluje u okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, treba da primenjuju rigoroznije kontrole nad tržištem organskih proizvoda.

EFEKTI

Uticaj na kontrolni sistem na domaćem organskom tržištu

U nedostatku usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, to će imati uticaja na neadekvatnu bezbednost zaštite zdravlja ljudi, životinja, životne sredine i generalno na poboljšanje funkcionisanja unutrašnjeg tržišta, maksimalnih nivoa rezidua u hrani biljnog i životinjskog porekla, kao i uređivanje sistema obuke za organsku poljoprivredu za profesionalne proizvođače, distributere i savetnike u ovoj oblasti.

Pad poverenja potrošača u vezi sa poreklom i sadržajem organskih proizvoda i u neutvrđivanju kriterijuma u pogledu sastava prerađene organske hrane

U nedostatku nekoliko naziva koje se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu ili komercijalnoj dokumentaciji za organske proizvode, opada pouzdanost potrošača u pogledu porekla, sadržaja organskih proizvoda, ali svakako i na proizvodne i komercijalne kompanije koje trguju organskim proizvodima. Dok, u nedostatku regulisanja kriterijuma koji se odnose na prerađene organske proizvode, oni treba da se proizvede koristeći metoda prerade koje garantuju očuvanje organskih karakteristika i kvaliteta proizvoda u svim procesima organske proizvodnje.

Neuključivanje proizvoda koji su odobreni za upotrebu i usvajanje FIBL liste u organskoj proizvodnji i poteškoće u sertifikaciji poljoprivrednika prema standardima EU

Nedostatak pravnog osnova u vezi sa Listom organskih inputa onemogućio je registraciju proizvoda za zaštitu organskog bilja, kao što su so, pluta, pčelinji vosak, lišće vinove loze i palmino srce, što ograničava upotrebu nekoliko proizvoda u organskoj poljoprivredi, i kao rezultat toga i ograničenje broja subjekata koji se bave organskom proizvodnjom. Putem liste organskih inputa, poljoprivrednici bi imali lakši „proces sertifikacije“, sa posebnim naglaskom na upotrebu biopesticida, koji trenutno stvaraju velike probleme tokom procesa.

Pouzdanost tokom procesa konverzije i sertifikacije i nejasnoće kod proizvođača sektora organske poljoprivrede koji proizvodi dobijaju od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala

Nedostatak nekoliko specifičnosti tokom procesa konverzije otežava bezbednost procene zemljišta na kome se uzgajaju organski proizvodi, koja ne bi trebalo da ima hemijske ostatke ako su eventualno korišćeni u prošlosti. Stoga, nakon odgovarajućeg perioda konverzije, poljoprivrednim jedinicama u zemlji koje imaju u cilj da postanu organske trebaju da u potpunosti budu upravljane u skladu sa primenjivim zahtevima za organsku proizvodnju.

Što se tiče nejasnoća kod proizvođača u sektoru organske poljoprivrede koji svoje proizvode dobijaju od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala, ovo će obezbediti da biljni reproduktivni materijal poseduje visok genetski i fenotipski diverzitet i da treba da bude dostupan za upotrebu u organskoj proizvodnji. Upotreba semena sa visokim stepenom genetske raznovrsnosti, otpornosti na bolesti i dugovečnosti obezbeđuje lakšu sertifikaciju.

Poteškoće u nadzoru kontrolnih tela kako bi se proverila usklađenost i u identifikaciji proizvoda proizvedenih od strane Genetski modifikovanih organizama

U nedostatku podrške vršenju službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti radi provere usklađenosti sa relevantnim uredbama, nadležnost za usvajanje određenih akata mora treba delegirati Komisiji u vezi sa uslovima za delegiranje dužnosti službene kontrole i dužnosti koje se odnose sa drugim službenicima za aktivnosti za kontrolne organe.

Što se tiče Genetski modifikovanih organizama (GMO), treba istaći da na Kosovu nije odobrena njihova upotreba ili proizvoda koji su proizvedeni od njih, koji se mogu koristiti kao hrana za ljude i životinje, ili pomoćni proizvodi za preradu, sredstva za zaštitu bilja, đubriva, oplemenjivači zemljišta, biljni reproduktivni materijal, mikroorganizmi ili životinje u organskoj proizvodnji. Dakle, neidentifikacija GMO stvara neizvesnosti u pogledu kvaliteta proizvoda, generalno, posebno u organskim proizvodima koji treba da budu bezbedni za potrošače koji ne žele da konzumiraju proizvode koji su proizvedeni putem GMO.

Poteškoće u uvozu i izvozu organskih proizvoda

Organski proizvodi ne mogu imati prisustvo neovlašćenih proizvoda i supstanci koje se zahteva prema standardima organske poljoprivrede. Veoma je neophodno odgovoriti na očekivanja potrošača da uvezeni organski proizvodi ispunjavaju visoke standarde i da bolje obezbede pristup domaćih organskih proizvoda međunarodnom tržištu. Pored toga, potrebno je obezbediti jasnoću u vezi sa pravilima koja se primenjuju na izvoz organskih proizvoda, posebno uspostavljanjem sertifikata za organski izvoz.

Nemogućnost poljoprivrednika da se sertifikuju u grupi i nemogućnost sertifikacije organskih vina

Ovo prouzrokuje poljoprivrednicima veće troškove sertifikacije, međutim, postoji naglasak na sertifikaciji u grupi za male poljoprivrednike kako bi se smanjilo njihovo administrativno opterećenje i troškovi. Dok, zbog nemogućnosti sertifikacije, organska vina ne mogu biti izložena relevantnim pravilima za prerađenu organsku hranu. Međutim, s obzirom da je vino specifična i važna kategorija organskih proizvoda, potrebno je utvrditi dodatna detaljna pravila proizvodnje posebno za „organsko vino“. Organsko vino treba da bude proizvedeno u potpunosti od organskih sirovina i dozvoljeno je dodavanje samo određenih ovlašćenih proizvoda i supstanci u skladu sa ovom uredbom. Treba zabraniti upotrebu određenih enoloških tretmana, procesa i praksi u proizvodnji organskog vina. Ostale prakse, procesi i tretmani trebaju biti odobreni pod dobro utvrđenim uslovima u skladu sa Uredbom (EU) 2018/848, koja će ubuduće biti primenjiva i u našoj zemlji.

Visoko administrativno opterećenje za operatere

Poteškoće u usklađivanju sa zahtevima za smanjenje administrativnog opterećenja, kao što je pojednostavljenje u skladu sa zahtevima ZOUP-a, kao i digitalizacija usluga i razmena informacija, prouzrokuje dodatne troškove za kontrolna tela, a samim tim i za operatere. Operaterima se povećava administrativno opterećenje i zbog nedovoljnih domaćih kapaciteta za obavljanje funkcija kontrolnog tela.

Mere protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju u suprotnosti sa Zakonom o organskoj poljoprivredi

Registracija fizičkih i pravnih lica koja se zvanično bave trgovinom organskim proizvodima i privođenje pravdi onih koji se bave nelegalnim aktivnostima, smanjiće količinu nekvalitetnih i sumnjivih organskih proizvoda na tržištu. Iz tog razloga, strože kontrole na tržištu organskih proizvoda treba da sprovodi Agencija za hranu i veterinarstvo u saradnji sa Poljoprivrednim institutom Kosova, koji deluju u okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja.

Zainteresovane strane – (ažurira se nakon tačnog definisanja uzroka i efekata)

Pregled zainteresovanih strana na osnovu definicije problema

Naziv zainteresovane strane	Uzrok/ci sa kojima je povezana strana	Efekat/i sa kojima je povezan strana	Način kojim je povezan strana sa ovim uzrokom (uzrocima) i efektom (efektima)
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja	Nesprovođenje standarda koje zahteva EU u pogledu kontrolnog sistema na unutrašnjem organskom tržištu, i nedostatak kriterijuma u vezi sa prerađenom organskom hranom.	1. Uticaj na kontrolni sistem na unutrašnjem organskom tržištu.	MPŠRR – nadležno za izradu politike i zakonodavstva u vezi sa organskom poljoprivredom.
	Nedostatak nekoliko naziva koji se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu, prerađenoj organskoj hrani i komercijalnim dokumentima za organske proizvode	2. Opadanje pouzdanosti potrošača u pogledu porekla i sadržaja organskih proizvoda i u neutvrđivanju kriterijuma u vezi sa sastavom prerađene organske hrane.	
	3. Nedostatak Nacionalne liste za organske inpute i FIBL liste (Lista organskih inputa/Švajcarski	Neuključivanje proizvoda koji su odobreni za upotrebu i usvajanje FIBL liste u organskoj proizvodnji i poteškoće u sertifikaciji	

	istraživački institut za biološke kontrole).	poljoprivrednika prema standardima EU.	
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR); Agencija za hranu i veterinarstvo (AHV); Poljoprivredni institut Kosova (PIK); Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture (MŽSPPI)	Nedostatak rigoroznih kontrola i inspekcijskih nadzora tokom procesa konverzije i sertifikacije, i nedostatak informacija o proizvodnji različitih proizvoda od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala. 4. Nedostatak dodatnih pravila za delegiranje dužnosti službene kontrole i zadataka koji se odnose na druge službene aktivnosti, kao i nedostatak kontrola za proizvode koji su proizvedeni putem Genetski modifikovanih organizama (GMO).	4. Pouzdanost tokom procesa konverzije i sertifikacije i neizvesnosti kod proizvođača sektora organske poljoprivrede koji proizvode dobijaju od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala. 5. Poteškoće u nadzoru kontrolnih organa za proveru usaglašenosti, ali i identifikaciju proizvoda koji su proizvedeni od strane Genetski modifikovanih organizama (GMO).	MPŠRR - nadležno za izradu politike za utvrđivanje dodatnih pravila za delegiranje dužnosti službene kontrole i drugih dužnosti vezanih za druge službene aktivnosti; AHV - je nadležna za sprovođenje kontrola i inspekcijskih nadzora tokom procesa sertifikacije; PIK - nadležan za sprovođenje laboratorijskih analiza na SZB, seme, sadnice, zemljište, bolesti i štetočine, kao i identifikaciju GMO; MŽSPPI – nadležno za obezbeđivanje meteoroloških podataka i pitanja životne sredine.
Carina Kosova, Agencija za hranu i veterinarstvo	6. Nedostatak informacija o uvozu i izvozu organskih proizvoda i onih u konverziji.	5. Poteškoće u uvozu i izvoru organskih proizvoda.	Carina i AHV - nadležne za sprovođenje kontrola, inspekcijskih nadzora i voženje informacija o uvozu i izvozu.

MPŠRR, Udruženja organske poljoprivrede i drugi operateri	6. Nedostatak pravila za grupnu sertifikaciju za organski standard i uključivanje sertifikacije organskih vina.	7. Nemogućnost poljoprivrednika da se sertifikuju u grupi i nemogućnost sertifikacije organskih vina.	MPŠRR – nadležno za utvrđivanje pravila grupne sertifikacije, dok su udruženja i drugi operateri – nadležni za primenu pravila za grupnu sertifikaciju u organskoj poljoprivredi.
Ministarstvo pravde i MPŠRR	8. Nesprovođenje sankcija od strane sudova.	7. Mere protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju u suprotnosti sa Zakonom o organskoj poljoprivredi.	Ministarstvo pravde i MPŠRR - nadležno za izradu politike i zakonodavstva u vezi sa merama protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju u suprotnosti sa Zakonom.

Prakse zemalja iz regiona, koje se mogu primeniti u Republici Kosovo i koje će biti uzete u obzir prilikom izrade novog zakona, su:

Prakse zemalja EU – Uredba EU br. 2018/848 o organskoj proizvodnji i obeležavanju organskih proizvoda, dvadeset sedam (27) zemalja Evropske unije su počele da je primenjuju od 1. januara 2022. godine. (Nova Uredba (EZ) 2018/848 Evropskog parlamenta i Saveta, od 30. maja 2018. o organskoj proizvodnji i obeležavanju organskih proizvoda te stavljanju van snage Uredbe Saveta (EZ) br. 834/2007. Broj CELEX: 32018R0848, Službeni list Evropske unije, Serija L 150, od.14.06.2018. godine, strana 1–9).

Na osnovu **Nove Uredbe EU br. 2018/848** utvrđeni su principi i pravila za organsku proizvodnju u vezi sa sertifikacijom i upotrebom oznaka koje se odnose na obeležavanje i pravila za službenu kontrolu, da obezbede osnov za održiv razvoj organske proizvodnje, efikasno funkcionisanje domaćeg tržišta i garantovanje fer konkurencije, poverenja i zaštitu interesa potrošača, u skladu sa usklađivanjem zakonodavstva EU.

Putem Uredbe EU (br. 2018/848) o organskoj proizvodnji i obeležavanju organskih proizvoda, namera je postizanje nekoliko ciljeva:

- Da doprinese zaštiti životne sredine i klime;

- Da očuva dugoročnu plodnost zemljišta i da doprinese visokom nivou biodiverziteta;
- Da doprinese visokim standardima dobrobiti životinja i da podstiče očuvanje retkih i autohtonih rasa koje su u opasnosti od izumiranja;
- Da podstiče kratak lanac distribucije i domaću proizvodnju u različitim područjima zemlje;
- Da poveća proizvodnju prehrambenih proizvoda visokog kvaliteta.

Uredba br. 2018/848 primenjuje se na proizvode poljoprivrednog porekla, uključujući akvakulturu, pčelarstvo i proizvode koji potiču iz takvih proizvoda, kada se takvi proizvodi proizvode, ili su u cilju da se proizvode, pripremaju, obeležavaju, distribuiraju, stavljaju se na tržište i uvoze ili se izvoze, kao u nastavku:

- a) Sirovi ili neprerađeni proizvodi, uključujući seme i ostale sadne i biljne reproduktivne materijale;
- b) Prerađeni poljoprivredni proizvodi koji se koriste kao hrana;
- c) Hrana za životinje;
- d) Drugi proizvodi koji su usko povezani sa poljoprivredom, ako kada se takvi proizvodi proizvode, ili su u cilju da se proizvode, pripremaju, obeležavaju, distribuiraju, stavljaju se na tržište, uvoze ili se izvoze u zemlje EU kao i u treće zemlje.

Uredba EU br. 2015/848

Poglavlje I – Utvrđuje cilj ovog nacrta zakona, delokrug i definicije u smislu ovog zakona. U delokrug sprovođenja uključeni su i drugi proizvodi koji su usko povezani sa poljoprivredom, definisani u Aneksu I Uredbe br. 848/2018, koje se očekuje da utvrdi ministar. Takođe, u skladu sa članom 2. tačka 6. treba dodati zahtev da organski proizvodi koji su proizvedeni i pripremljeni na Kosovu i namenjeni za stavljanje na kosovsko tržište, moraju biti sertifikovani u skladu sa pravilima ovog zakona, kako bi izbegli problematiku identifikovanu tokom sprovođenja postojećeg zakona da proizvodi koji su sertifikovani za izvoz prema drugim standardima osim ovog zakona, ako se stavljaju na tržište moraju takođe biti sertifikovani u skladu sa ovim zakonom i da sadrže nacionalni logo.

Poglavlje II – Utvrđuje opšte i posebne ciljeve i principe za organsku proizvodnju.

Poglavlje III – Utvrđuje pravila proizvodnje:

- **Opšta pravila proizvodnje**, članovi 9. 10. i 11. za odobravanje upotrebe u organskoj proizvodnji samo proizvoda i supstanci koje su utvrđene članovima 22, 23. i 24. zabranu upotrebe GMO i jonizujućeg zračenja u organskoj proizvodnji itd.
- **Detaljna pravila proizvodnje**, prema vrsti biljne, stočarske proizvodnje, akvakulture, prerađene itd. propisana su članovima 13-18 ovog zakona, koji će uskladiti Aneks II Uredbe (EZ) br. 2018/848 i druge delegirane i sprovedbene uredbe, u primeni Uredbe (EZ) br. 2018/848 Evropskog parlamenta i Saveta od 30. maja 2018. o organskoj proizvodnji i obeležavanju organskih proizvoda i te stavljanju van snage Uredbe Saveta (EZ) br. 834/2007.
- **U članu 20.** propisana su izuzeća od pravila organske proizvodnje, kada kao posledica elementarnih nepogoda ili drugih nepogoda, nastaju katastrofalni događaji, koji onemogućavaju ispunjavanje pravila proizvodnje. Izuzeća odobrava Komisija za organsku poljoprivredu (KOP) na ograničeni period, dok se organska proizvodnja ne vrati u normalne uslove. Kriterijumi za utvrđivanje situacije kao „katastrofalnog događaja” ili bilo koje uporedive situacije, pravila i procedure KOP za odobravanje izuzeća od pravila proizvodnje, kao i pravila za praćenje i izveštavanje u takvim slučajevima, biće usvojeni po nalogu ministra, u skladu sa sprovedbenom uredbom Evropske komisije.
- **U članu 21.** utvrđena su opšta pravila za sakupljanje, pakovanje, transport i skladištenje organskih proizvoda, dok će detaljna pravila biti utvrđena administrativnim uputstvima, koje će uskladiti Aneks III Uredbe br. 848/2018.
- Proizvodi i supstance koje se koriste u organskoj proizvodnji (**članovi 22-24**), odnosno:
  - Lista proizvoda i supstanci koje se koriste u organskoj proizvodnji (aktivne supstance u sastavu SZB i SĐ), koja se usvaja naredbom ministra (tačka 4. član 22.), u potpunosti usklađujući listu EU, definisanu sprovedbenom Uredbom (EZ) 1165/2021.
  - Pozitivna lista SZB i SĐ, koja treba da sadrži proizvode i supstance odobrene prema tački 4. člana 22. koje se koriste u organskoj proizvodnji, usvajaće postojeće komisije u Ministarstvu, za registraciju SZB i SĐ koje se koriste u konvencionalnoj poljoprivredi, u skladu sa važećim zakonodavstvom za SZB i SĐ.

- Listu proizvoda i supstanci koje se koriste u proizvodnji hrane i hrane za životinje, prerađevina i kvasca, usvaja se naredbom ministra (tačka 3. član 23.), u potpunosti usklađen sa listom EU usklađujući u potpunosti listu EU, utvrđenu sprovedbenom uredbom (EZ) br. 1165/2021.
- **U članu 24.** propisan je postupak za usvajanje KOP-a, za privremenu upotrebu neorganskih poljoprivrednih sastojaka za proizvodnju prerađene organske hrane, različite od one utvrđene u listi prema tački 3. člana 23. u slučaju kada se određeni poljoprivredni sastojci ne nalaze u organskom obliku u dovoljnim količinama. Ovi neorganski poljoprivredni sastojci moraju biti odobreni za privremenu upotrebu u najmanje jednoj zemlji članici Evropske unije (lista na zvaničnoj internet stranici EU-a).
- **Član 25.** utvrđuje uspostavljanje sistema koji omogućava operaterima koji trguju, da javno objave, na dobrovoljnoj osnovi, informacije o sadnom materijalu i organskom biljnom reproduktivnom materijalu, organskim životinjama ili rasama, organskim vrstama ribe u akvakulturi, koje su u stanju da nabave u dovoljnim količinama i u razumnom roku.

Poglavlje IV – Utvrđuje pravila za obeležavanje organskih proizvoda:

- Propisuje pravila za korišćenje pojmova koji se odnose na organsku proizvodnju (pojam „organski“ ili „biološki“ i skraćenice, kao što su „bio“ ili „eko“) u obeležavanju, reklamiranju ili komercijalnim dokumentima organskog proizvoda koji ispunjava zakonske zahteve. Zakon propisuje zabranu upotrebe u obeležavanju, reklamiranju ili u komercijalnim dokumentima pojmova koji se odnose na organsku proizvodnju proizvoda koji nije u skladu sa zakonskim zahtevima. Takođe, pojmovi koji se odnose na organsku proizvodnju ne mogu se koristiti kao žig, naziv kompanije, prodajna jedinica ili druga praksa koja se koristi u obeležavanju ili reklamiranju koje mogu dezinformisati ili obmanuti potrošača ili korisnika sugerišući da proizvod ili njegovi sastojci ispunjavaju zahteve utvrđene u ovom zakonu.
- U **članovima 30-31** su utvrđena pravila za obeležavanje proizvoda u konverziji i prerađene organske hrane.
- **Član 32.** utvrđuje da proizvodi i supstance koje se koriste u SZB i SĐ, odobrene za upotrebu u organskoj proizvodnji, mogu imati oznaku da su dozvoljene za upotrebu u organskoj proizvodnji u skladu sa zakonom.

- **Član 33.** utvrđuje su obavezne oznake koje se moraju staviti na obeležavanje organskih proizvoda.
- U **članu 34.** utvrđuje se kada se nacionalni logo organske proizvodnje koristi za obeležavanje, prezentaciju i reklamiranje proizvoda koji su proizvedeni u zemlji, koji ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom i koji se stavljaju na domaće tržište.

Evropski logo za organsku proizvodnju može se koristiti za obeležavanje, prezentaciju i reklamiranje uvezenih proizvoda u skladu sa zahtevima utvrđenim u Poglavlju VII ovog zakona.

Poglavlje V – Utvrđuje pravila za sertifikaciju organskih proizvoda.

- U **članovima 35-37**, utvrđuje se postupak registracije aktivnosti kod nadležnog relevantnog organa za službenu kontrolu, pre stavljanja na tržište proizvoda kao organskog ili u konverziji, od strane operatera i grupa operatera koji proizvode, pripremaju, distribuiraju ili skladište organske proizvode ili u konverziji, uvoze ili izvoze, ili stavljaju na tržište takve proizvode.
- **Član 38.** utvrđuje pravila opreme za izdavanje službenih sertifikata svakog operatera ili grupe operatera koji su registrovali delatnost i koja je u skladu sa zahtevima ovog zakona.
- Grupna sertifikacija operatera (član 39) je nova odredba i za EU, koja omogućava malim poljoprivrednicima da budu sertifikovani kao grupa, smanjujući troškove individualne sertifikacije. Očekuje se da će pravila u vezi sa sastavom i radom grupe operatera biti usvojena administrativnim uputstvima.

Poglavlje VI - Utvrđuje pravila službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti. U ovom poglavlju su utvrđena posebna pravila koja se moraju primeniti za vršenje službenih kontrola pored opštih pravila utvrđenih u zakonodavstvu za službene kontrole i druge službene aktivnosti koje se odnose na hranu i hranu za životinje, zdravlje i dobrobit životinja, kao i zdravlje biljaka i sredstva za zaštitu bilja.

- U **članovima 42-45**, službene kontrole koje se sprovode radi provere usklađivanja sa ovim zakonom i postupaka koje preduzimaju nadležni relevantni organi službene kontrole ili kontrolnog tela, procena rizika, dokumentacija službene kontrole i obaveze operatera i grupe operatera za službene kontrole.
- U **članu 46.** utvrđene su dužnosti kontrolnih tela za sprovođenje specijalizovane službene kontrole u cilju sertifikacije operatera ili grupe operatera.

- **Član 47.** KOP je takođe nadležna za odobravanje izuzeća od pravila organske proizvodnje (član 20), odobravanje upotrebe neorganskih poljoprivrednih sastojaka za prerađenu organsku hranu (član 24) i za razmatranje žalbi na administrativne mere izrečene operateru, grupi operatera i kontrolnog tela od strane nadležnih organa službene kontrole.
- **Član 48.** propisuje da, nakon usvajanja, kontrolna tela trebaju da budu pod nadzorom/revizijom ako obavljaju dužnosti utvrđene ovim zakonom. Nadzorni organ kontrolnih tela je nadležni organ za službenu kontrolu hrane i hrane za životinje, koji sarađuje sa nadležnim organima službene kontrole primarne proizvodnje na poljoprivrednom gazdinstvu.
- U svakom slučaju, nadzor kontrolnih tela treba da izbegava preklapanje sa nadzorom koji vrši organizacija za akreditaciju.
- U **članovima 49-50** propisane su mere za suspenziju i ukidanje odobrenja kontrolnih tela, koji sertifikuju u skladu sa uslovima ovog zakona. Ministarstvo, na predlog KOP-a, odlučuje o roku važenja sertifikata izdatih od strane kontrolnih tela pre datuma ove suspenzije ili ukidanja i o odluci obaveštava operatere.
- **Član 51.** utvrđuje informacije i period izveštavanja koje kontrolno telo treba dostaviti Ministarstvu i drugim nadležnim organima službene kontrole.
- U **članovima 52-53** utvrđene su mere koje treba preduzeti kontrolni organi ili relevantni nadležni organi službene kontrole, u slučaju sumnje na neusaglašenost ili koje ugrožavaju organski integritet proizvoda.
- **Član 54.** utvrđuje pravila za razmenu informacija između nadležnih organa službene kontrole i kontrolnih tela sa Ministarstvom i sa nadležnim organima drugih zemalja, za sumnju na neusaglašenost koja ugrožava integritet organskih proizvoda ili u konverziji.

Poglavlje VII – Utvrđuje pravila za izvoz i uvoz organskih proizvoda sa drugim zemljama. U Uredbi (EZ) br. 2018/848 Evropskog parlamenta i Saveta od 30. maja 2018. o organskoj proizvodnji i obeležavanju organskih proizvoda, utvrđuju se uslovi za uvoz u EU i treće zemlje koji trebaju režim uvoza prilagođavanjem sa onim u EU.

- U **članu 55.** utvrđuju se uslovi za izvoz organskih proizvoda, ako ispunjavaju uslove zemlje u koju se izvoze. Proizvodi koji se izvoze mogu nositi nacionalni logo za organsku proizvodnju, ako ispunjavaju pravila utvrđena ovim zakonom.

- **Član 56.** utvrđuje uslove uvoza organskih proizvoda i u konverziji, kada se smatraju u skladu sa ovim zakonom, shodno slučaju kada se uvoze iz EU, odnosno iz trećih zemalja, odnosno kada:
  - ✓ Proizvod dolazi iz zemalja članica EU i praćen je sertifikatom operatera koji potvrđuje da je proizvod usklađen sa pravilima EU za organsku proizvodnju;
  - ✓ Proizvod dolazi iz treće zemlje, i u skladu je sa zahtevima utvrđenim u poglavljima II, III, IV i V zakona, i svi operateri i grupe operatera, uključujući izvoznike u trećoj zemlji, podvrgnuti su kontroli od strane kontrolnih tela ili kontrolnih organa koje je Evropska komisija priznala kao usaglašene za uvoz organskih proizvoda u EU, a ova kontrolna tela su svim takvim operaterima, grupama operatera i izvoznicima izdala sertifikat koji potvrđuje da su oni u skladu sa pravilima EU za organsku proizvodnju i teret je praćen sertifikatom o inspekcijskom nadzoru;
  - ✓ Proizvod dolazi iz treće zemlje, koji je priznat kao ekvivalentan ili u skladu sa trgovinskim sporazumom sa EU, za uvoz organskih proizvoda u Evropsku uniju, i proizvod je u skladu sa pravilima proizvodnje i kontrole te treće zemlje, koji su ekvivalentni ovom zakonu, i uvoze se sa sertifikatom o inspekcijskom nadzoru izdatom od strane nadležnih organa, kontrolnih organa ili kontrolnih tela treće zemlje;
- **Član 57.** utvrđuje da kontrolu usaglašenosti sa uslovima i merama za uvoz organskih proizvoda i u konverziji, vrše kontrolni organi i carinski organ, na graničnim prelazima gde se vrši inspekcijski nadzor. Sa carinskim organom (deo radne grupe na izradi zakona) dogovoreno je da se doda nomenklatura za razlikovanje u carini organskih proizvoda od neorganskih, kako bi se obezbedile informacije o uvezenim i izvezenim organskim proizvodima. U Nacrtu zakona je utvrđeno da carina svake godine do 1. marta za podnosi godišnji izveštaj za prethodnu godinu Ministarstvu za izvezeno i uvezene organske proizvode (član 57).

Poglavlje VIII - Utvrđuje administrativne prekršaje i sankcije protiv organskih operatera i kontrolnih tela (članovi 58-59), navodeći administrativne odgovornosti u skladu sa relevantnim članovima.

Poglavlje IX - Utvrđuje prelazne i završne odredbe, koje se odnose na usvajanje podzakonskih akata i nastavak funkcionisanja postojeće KOP kao i sprovođenje postupaka za usvajanje kontrolnih tela u skladu sa novim zakonom do usvajanja relevantnih podzakonskih akta.

Poglavlje 2: Ciljevi

Relevantni ciljevi Vlade

Opšti cilj, Strateški cilj i Specifični ciljevi:

Kao što je predviđeno SSP-om, Kosovo je razvilo Nacionalni program za evropske integracije (NPEI) kao ključni nacionalni strateški dokument za planiranje, sprovođenje i praćenje sprovođenja svih reformi neophodnih za sprovođenje SSP-a i budućih faza članstva u EU. NPEI za period 2024-2028 utvrđuje sveobuhvatan srednjoročni okvir svih reformi neophodnih za ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz SSP-a, odnosno mere i prioritete potrebne za postepeno usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU, transponovanjem ove zadnje u nacionalno zakonodavstvo i sprovođenje usklađenog zakonodavstva. EU takođe uzima u obzir preporuke koje se daju svake godine u izveštajima EK-a i iz tog razloga prepoznaje važnost integrisanog pristupa bezbednosti hrane sa ciljem da se obezbedi visok nivo bezbednosti hrane, zdravlja životinja, dobrobiti životinja i javnog zdravlja. Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025 je osnovni dokument kroz koji Vlada saopštava svoju viziju građanima Republike Kosovo u vezi sa njenim upravljanjem. Odražava pristup i principe koje treba slediti tokom celokupnog upravljanja, kao i prioritete i osnovne inicijative koje će biti preduzete u svim oblastima za poboljšanje situacije u zemlji. Ovaj program odražava opšte orijentacije u vezi sa agendom evropskih integracija i spoljne politike. On prenosi demokratski i pluralistički duh zemlje, koji obezbeđuje završetak procesa izgradnje države i potpunu integraciju Republike Kosovo u regionalne, evropske i međunarodne institucije. Prema Vladinom programu 2021-2025, cilj je unapređenje politike bezbednosti hrane i njeno usklađivanje sa standardima EU, koji imaju za cilj da obezbede visok nivo bezbednosti hrane, zdravlja životinja i zdravlja biljaka. U tom pravcu, između ostalog, prioritet će imati izrada zakonskog okvira za organsku poljoprivredu.

Ciljevi politike i strateški ciljevi su već unapred utvrđeni u vladinim strateškim dokumentima, dok su specifični ciljevi rezultat detaljnog utvrđivanja problema kako je opisano u Poglavlju 2 ovog dokumenta, jer oni utvrđuju konkretne ciljeve koje treba postići.

SMART klasifikacija opšteg cilja je opisan u sledećoj tabeli:

SMART	Opis
Specifični	Opšti cilj je unapređenje politike bezbednosti hrane i njihovo usklađivanje sa standardima EU u cilju obezbeđivanja visokog nivoa bezbednosti hrane, zdravlja ljudi, životinja i zaštite životne sredine kroz adresiranje preciznog

	konkretnog usklađivanja nacionalnog zakonodavstva Kosova sa Uredbom (EU) br. 2018/848.
Merljivi	Usvajanje novog zakona od strane Skupštine i njegovo objavljivanje u Službenom listu RKS-a, na osnovu Uredbe EU br. br. 2018/848.
Dostižni	Očekuje se da će opšti cilj biti postignut kroz pravne i političke kapacitete relevantnih vladinih institucija i Skupštine Kosova.
Relevantni	Važnost organske poljoprivrede je objašnjen je u poglavljima 1 i 2 ovog dokumenta. Opšti cilj podržava sektor organske poljoprivrede na Kosovu u potrazi za konkurencijom i sigurnim tržištem za organske proizvode.
Vremenski ograničeni	Vremenski rok utvrđuju procedure, potrebno vreme za finalizaciju koncept dokumenta kao i potrebno vreme za izradu, raspravu, finalizaciju i usvajanje novog zakona na osnovu Uredbe (EU) br. br. 2018/848 od strane relevantnih institucija prema važećim pravilima u RKS.

Opšti cilj politike – Unapređenje politike organske poljoprivrede u poljoprivrednoj proizvodnji kako bi se obezbedio ekonomski prosperitet zemlje	
Strateški cilj: Unapređenje politike bezbednosti hrane i njeno usklađivanje sa standardima EU, koji imaju za cilj da obezbede visok nivo hrane za ljude, životnu sredinu i zdravlje biljaka preko organske poljoprivrede. Specifični ciljevi: - Registraciju, uvoz, skladištenje i stavljanje na tržište organskih SZB, obaviti u skladu sa zakonodavstvom EU-a. - Podizanje kapaciteta za sprovođenje Zakona o organskoj poljoprivredi. - Zaštita domaćih poljoprivrednika od uvoza i trgovanja nekvalitetnim organskim	• Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025 2.10. Poljoprivreda, šumarstvo i ruralni razvoj 2.10.5 Bezbednost hrane Nacionalni razvojni plan Razvojni cilj i strateški cilj: • 1.9 Uspostavljanje održivih veza između poljoprivrednika, prerađivača i prodavaca na malo; • Strateška mera: Poboljšanje položaja poljoprivrednika u lancu vrednosti; • Aktivnosti – Izrada Koncept dokumenta za organsku poljoprivredu;

proizvodima i podizanje svesti o ulozi i značaju organske poljoprivrede. - Uspostavljanje sistema obavezne obuke za poljoprivrednike koji proizvode prema organskim standardima. - Oprema za profesionalnu upotrebu za primenu organskih SZB, registrovati i pregledati u redovnim intervalima, u cilju postizanja visokog nivoa zaštite zdravlja ljudi i životne sredine - Povećanje napora za smanjenje administrativnog opterećenja za poljoprivrednike. - Podizanje kapaciteta za relevantne institucije, sudije i izvršioce.	Nacionalna strategija razvoja 2030 I stub – Održivi ekonomski razvoj; Razvojni cilj: Digitalna, kružna i konkurentna ekonomija; Strateški cilj: 1.9 Uspostavljanje održivih veza između poljoprivrednika, prerađivača i prodavaca na malo.
Specifični ciljevi Opcija 2: • Podizanje kapaciteta za sprovođenje Zakona, • Zaštita zdravlja ljudi, životinja i životne sredine, • Podizanje svesti o važnosti organske poljoprivrede, • Povećanje budžeta za obuku savetnika i sanitarnih inspektora, za organsku poljoprivredu, • Bolja međuinstitucionalna koordinacija između MPŠRR-a, PIK-a, AHV-a, Fakulteta poljoprivrede i veterinarstva (FPV), Carine, kompanija, kao i Uvozno-trgovinskih udruženja organskih proizvoda u cilju usaglašavanja i unapređenje politike za sektor organske poljoprivrede, • Podizanje svesti poljoprivrednika kroz organizovanje kampanje i senzibilizacija nadležnih institucija	Izrađeni za potrebe ovog KD-a.

o ulozi sektora organske poljoprivrede.	
Specifični ciljevi Opcija 3: - Usklađivanje/usaglašenost sa Uredbom EU o organskoj poljoprivredi br. 2018/848. - Jačanje kontrolnog sistema od strane nadležnih organa za sprovođenje pravila za sertifikaciju organskih proizvoda, i sprovođenje laboratorijskih ispitivanja rezidua Sredstava za zaštitu bilja u organskim proizvodima. - Podizanje kapaciteta za sprovođenje Zakona i inspekcijski nadzor organskih proizvoda nakon njihove registracije u Nacionalnoj listi organskih proizvoda. - Zaštita domaćih poljoprivrednika od uvoza i trgovanja nekvalitetnim organskim proizvodima i podizanje svesti o ulozi i značaju organske poljoprivrede. - Registraciju, uvoz, skladištenje i stavljanje na tržište organskih SZB, obaviti u skladu sa zakonodavstvom EU-a.	Izrađeni za potrebe ovog KD-a.

Poglavlje 3: Opcije

U ovom Koncept dokumentu su predstavljene tri opcije, počev od opisa trenutnog stanja bez ikakvih promena u primeni važećeg zakonskog okvira. Dok, sagledavajući trenutno stanje u primeni zakonskog okvira o organskoj poljoprivredi, pokušali smo da kroz identifikaciju potreba za unapređenje zakona samo kroz Administrativna uputstva, ali postignut cilj. Dok, sa trećom opcijom smo predvideli izradu novog Zakona o organskoj poljoprivredi. Potreba za izradu novog Zakona o organskoj poljoprivredi je neophodna zbog dinamike u ovom sektoru, kao i za popunjavanja praznina u izradi zakona.

3.1: Prva opcija bez ikakvih promena

Prva opcija je da se nastavi sa primenom trenutne politike i zakonskog okvira o organskoj poljoprivredi. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja nastavilo bi sa sprovođenjem važećeg Zakona o organskoj poljoprivredi. Međutim, sprovođenje ovog zakona u praksi je izazovno za MPŠRR, PIK i AHV, stoga, nastavkom opcije bez promena nastavile se i prikazane poteškoće.

Što se tiče administrativnog opterećenja, ova opcija ne predviđa mere, stoga, uticaj na administrativno opterećenje je zanemarljiv.

3.2. Opcija za poboljšanje sprovođenja i izvršenja zakona

Ova opcija predviđa izmene i dopune Zakona o organskoj poljoprivredi, čime bi se otklonili navedeni uzroci i posledice u definiciji problema.

Odeljenje za poljoprivrednu politiku i tržišta – Odsek za biljnu proizvodnju i navodnjavanje je nadležan za nadzor nad sprovođenjem Zakona o organskoj poljoprivredi preko fitosanitarnih inspektora. Trenutno je ograničen broj inspektora za nadzor nad sprovođenjem Zakona o organskoj poljoprivredi.

Za poboljšanje održivog upravljanja organskom poljoprivredom, Opcija 2 predviđa preduzimanje sledećih mera:

- Podizanje kapaciteta za sprovođenje Zakona.
- Zaštita zdravlja ljudi, životinja i životne sredine.
- Podizanje svesti o značaju organske poljoprivrede.
- Povećanje budžeta za obuku savetnika i sanitarnih inspektora, za organsku poljoprivredu
- Bolja međuinstitucionalna koordinacija između MPŠRR-a, PIK-a, AHV-a, Fakulteta poljoprivrede i veterinarstva (FPV), Carine, kompanija, kao i Uvozno-trgovinskih udruženja organskih proizvoda u cilju usaglašavanja i unapređenje politike za sektor organske poljoprivrede.
- Pojednostavljivanje zahteva za registraciju i izveštavanje za operatere i kontrolna tela, putem digitalizacije.
- Podizanje svesti poljoprivrednika kroz organizovanje kampanje i senzibilizacija nadležnih institucija o ulozi sektora organske poljoprivrede

3.3. Treća opcija

Ova opcija predviđa izradu Nacrta zakona o organskoj poljoprivredi, kojim će se otkloniti uzroci i efekti.

Novi Nacrt zakona će utvrditi:

- **Usklađivanje važećeg zakonskog okvira sa onim iz EU br. 2018/848, koja tretira nekoliko pitanja, kao što su:**

- Uputstva će biti jasnija u vezi sa kriterijumima za nenamerne ostatke pesticida;

Kada kontrolno telo dobije proverenu informaciju o prisustvu proizvoda ili supstanci koje nisu dozvoljene u organskoj proizvodnji, nenamernim ostacima pesticida ili ga obavesti operater ili otkrije takve proizvode ili supstance u organskom proizvodu ili u konverziji, ono odmah sprovodi zvaničnu istragu da utvrdi izvor i uzrok njihovog prisustva, u okviru određenog perioda uzimajući u obzir životni vek proizvoda i složenost slučaja;

Ovaj proizvod se ne trguje kao organski proizvod ili u konverziji i ne koristi se u organskoj proizvodnji, ako kontrolna tela ili nadležni službeni kontrolni organ koji sprovodi zvaničnu istragu utvrdi da je operater:

- Koristio proizvode ili supstance koje nisu dozvoljene da se koriste u organskoj proizvodnji;
- Nije preduzeto unapred utvrđene mere;
- Nije preduzeo mere u sprovođenju prethodnih relevantnih zahteva kontrolnog tela ili nadležnog relevantnog organa službene kontrole.

Dotični operater preduzima neophodne korektivne mere da bi u budućnosti izbegao zagađenje.

- Obezbeđuje jasniji okvir za uključivanje dodatnih proizvoda u budućnosti;

Sertifikacija grupe operatera je nova odredba i za EU, koja je usklađena sa ovim zakonom, koja omogućava malim poljoprivrednicima da budu sertifikovani kao grupa, smanjujući troškove pojedinačne sertifikacije. Pravila u vezi sa sastavom i funkcionisanjem grupe operatera predviđeno je da se usvoje uputstvom ministra.

- Uključuje Zeleni sporazum EU i Strategije Farm to Fork (od farme do stola) za Biodiverzitet, koji ima u cilju da ubrzaju naš prelazak na održiv sistem ishrane koji treba da:

- Ima neutralan ili pozitivan uticaj na životnu sredinu;

- Pomažu u ublažavanju klimatskih promena i prilagođavanju njihovim uticajima i preokrenu gubitak biodiverziteta;
- Garantuju bezbednost hrane, ishranu i javno zdravlje, obezbeđujući da svi imaju pristup dovoljnoj, bezbednoj, hranljivoj i održivoj hrani;
- Održe pristupačnost hrane generisanjem pravednije ekonomske povraćaje, podsticanjem konkurentnosti sektora snabdevanja EU i promovisanjem fer trgovine.
- Poboljšava transparentnost i sledljivost organskih proizvoda u celom lancu snabdevanja, kao i pojednostavljuje sistem uvoza zahtevajući od zemalja koje nisu članice EU da se pridržavaju organskih standarda EU.

- **Uskladjivanje sa standardima EU i onim iz Međunarodnog pokreta za razvoj organske poljoprivrede (IFOAM).**

Na osnovu uredbe Međunarodnog pokreta za organsku poljoprivredu (IFOAM – International Federation of Organic Agriculture Movements), uslovi proizvodnje treba da budu prilagođeni specifičnim uslovima svake zemlje u kojoj se razvija proizvodnja i treba da budu uređeni zakonom. Uslovi koje treba ispuniti u organskoj proizvodnji su precizno definisani. Parcele zemljišta, stočarske farme i prerađivački kapaciteti treba da budu izolovani od mogućih izvora zagađenja, voda koja se koristi za navodnjavanje treba da bude dobrog kvaliteta. Stručnjaci i proizvođači treba da budu obučeni i da imaju kontinuirane obuke znanja. Regulisanje oznaka koje se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu ili komercijalnoj dokumentaciji za organske proizvode. Zakon propisuje zabranu upotrebe u obeležavanju, reklamiranju ili u komercijalnoj dokumentaciji pojmova koji se odnose na organsku proizvodnju proizvoda koji nije u skladu sa zakonskim zahtevima. Takođe, pojmovi koji se odnose na organsku proizvodnju ne mogu se koristiti kao žigovi, nazivi kompanija, prodajne jedinice ili druge prakse koje se koriste u obeležavanju ili reklamiranju, koje mogu dezinformisati ili obmanuti potrošača ili korisnika sugerišući da proizvod ili njegove sastojci ispunjavaju utvrđene zahteve u ovom zakonu.

- **Službena lista organskih inputa**

Uključivanje organskih proizvoda i supstanci koje su dozvoljene za upotrebu u organskoj proizvodnji. Lista organskih inputa utvrđuje proizvode i supstance koje su dozvoljene za upotrebu u organskoj poljoprivredi u skladu sa Zakonom.

Što se tiče proizvoda i supstanci koje se koriste u organskoj proizvodnji, pored liste proizvoda i supstanci za upotrebu u organskoj proizvodnji (aktivni sastojak u sastavu Sredstava za zaštitu bilja „SZB“ i Sredstava za đubrenje „SĐ“) u potpunosti usklađene sa listom EU, koja je usvojena odlukom ministra, biće usvojena i pozitivnu lista SZB i SĐ koje se koriste u organskoj proizvodnji, u skladu sa procedurama relevantnog zakonodavstva o organskim inputima, od strane respektivnih komisija u Ministarstvu.

- **Regulisanje pitanja oznaka koje se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu ili komercijalnoj dokumentaciji za organske proizvode.**

Predviđa pravila za upotrebu pojmova koji se odnose na organsku proizvodnju (pojam „organski“ ili „biološki“ i skraćenice, kao što su „bio“ ili „eko“) u obeležavanju, reklamiranju ili komercijalnoj dokumentaciji organskog proizvoda koji ispunjava zakonske zahteve. Zakon predviđa zabranu upotrebe u obeležavanju, reklamiranju ili u komercijalnoj dokumentaciji pojmova koji se odnose na organsku proizvodnju proizvoda koji nije u skladu sa zakonskim zahtevima.

Takođe, pojmovi koji se odnose na organsku proizvodnju ne mogu se koristiti kao žigovi, nazivi kompanija, prodajne jedinice, ili druge prakse koje se koriste u obeležavanju ili reklamiranju, koje mogu dezinformisati ili obmanuti potrošača ili korisnika sugerišući da proizvod ili njegovi sastojci ispunjavaju zahteve utvrđene ovim zakonom. Utvrđena su pravila za obeležavanje proizvoda u konverziji i prerađene organske hrane., utvrđuje obavezne pokazatelje koji treba staviti na obeležavanje organskih proizvoda. Utvrđeno je kada se koristi nacionalni logo organske proizvodnje, u obeležavanju, prezentaciji i reklamiranju proizvoda proizvedenih u zemlji, koji ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom i koji se stavljaju na tržište Kosova. Evropski logo za organsku proizvodnju može se koristiti u obeležavanju, prezentaciji i reklamiranju uvezenih proizvoda u skladu sa zahtevima utvrđenim zakonom.

- **Regulisanje nekoliko specifikacija tokom procesa konverzije sa konvencionalne poljoprivrede na održivu organsku poljoprivredu sa efektima na životnu sredinu i smanjenje klimatskih promena.**

Regulisanje specifikacija tokom konverzije doprineće zaštiti životne sredine i klimatskim promenama. Očuvanje dugoročnu plodnost zemljišta i doprineće visokom nivou biodiverziteta. To će doprineti visokim standardima za dobrobit životinja i da podstiče očuvanje retkih i autohtonih rasa koje su u opasnosti od izumiranja, podstiče skraćivanje lanca od proizvodnje do distribucije u različitim lokalnim delovima zemlje za proizvodnju visoko kvalitetnih prehrambenih proizvoda.

- **Regulisanje kriterijuma za proizvode koji se proizvode putem Genetski modifikovanih organizama (GMO).**

Što se tiče Genetski modifikovanih organizama (GMO), treba naglasiti da na Kosovu nije dozvoljena njihova upotreba ili proizvodi proizvedeni od njih, koji se mogu koristiti kao hrana za ljude i životinje, ili pomoćni proizvodi za preradu, sredstva za zaštitu bilja, đubriva, oplemenjivači zemljišta, biljni reproduktivni materijali, mikroorganizmi ili životinje u organskoj proizvodnji. Stoga, nedostatak identifikacije GMO stvara neizvesnosti u pogledu kvaliteta proizvoda, generalno, posebno kod organskih proizvoda koji treba da budu bezbedni za potrošače koji ne žele da konzumiraju proizvode proizvedene putem GMO. Uredba (EC) br. 2018/848 precizira kriterijume za proizvode koji su proizvedeni putem GMO.

- **Uredbe o proizvodnji različitih proizvoda od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala.**

Proizvođačima sektora organske poljoprivrede čiji proizvodi dobijaju od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala, promena i jačanje adekvatnih uredbi o organskoj poljoprivredi obezbeđuje da biljni reproduktivni materijal poseduje visok genetski i fenotipski diverzitet i da bude dostupan za upotrebu u organskoj proizvodnji. Upotreba semena u visokom stepenu genetskog diverziteta, otpornosti na bolesti i dugovečnosti obezbeđuje lakšu sertifikaciju.

- **Kriterijumi u vezi sa sastavom prerađene organske hrane.**

U nedostatku kriterijuma koji se odnose na prerađenu organsku hranu, operateri koji proizvode organsku hranu ili hranu za životinje treba da slede odgovarajuće procedure zasnovane na sistematskoj identifikaciji kritičnih koraka prerade, kako bi se obezbedilo da su prerađeni proizvodi u skladu sa pravilima organske proizvodnje. Prerađeni organski proizvodi treba da budu proizvedeni koristeći metode prerade koje garantuju očuvanje organskih karakteristika i kvaliteta proizvoda u svim fazama organske proizvodnje.

- **Dodatna pravila za delegiranje dužnosti službene kontrole i dužnosti koje se odnose na druge službene delatnosti i službene kontrole u vezi sa upotrebom organskih Sredstava za zaštitu bilja.**

Nadležni organi imaju procedure i sporazume da obezbede nadzor nad kontrolnim organima, uključujući proveru da se delegirani dužnosti obavljene efikasno, nezavisno i objektivno, posebno u pogledu intenziteta i učestalosti provere usklađenosti. Postupak procene rizika, koji će utvrditi, posebno, osnov za intenzitet i učestalost provere usklađenosti operatora i grupa operatora.

- **Efikasno zastupanje interesa poljoprivrednika i poslovnih udruženja poljoprivrednika za novu registraciju i razvoj organske poljoprivrede.**

Razvoj organske poljoprivrede može podstaći interesovanje poljoprivrednika i udruženja poljoprivrednika za nova poslovanja da bi proizvodili kvalitetne proizvode, koji se mogu registrovati kao operateri (proizvodne, izvozne i trgovinske kompanije) za organske proizvode, stoga, na osnovu zahteva tržišta za organske proizvode, treba da se poveća broj preduzeća u ovom sektoru.

- **Pravila za uvoz i izvoz organskih proizvoda i onih u konverziji.**

Veoma je neophodno odgovoriti na očekivanja potrošača da uvezeni organski proizvodi ispunjavaju visoke standarde i obezbede bolji pristup domaćih organskih proizvoda međunarodnom tržištu. Pored toga, neophodno je obezbediti jasnoće koje se odnose na primenjiva pravila na izvoz organskih proizvoda, posebno uspostavljanjem sertifikata za organski izvoz. Ovo se odnosi i na uvoz i izvoz organskih proizvoda u konverziji.

Nedostatak određenih specifičnosti tokom procesa konverzije otežava bezbednu procenu zemljišta na kome se uzgajaju organski proizvodi, koja ne bi trebalo da imaju hemijske ostatke ako su eventualno korišćena u prošlosti. Stoga, nakon odgovarajućeg perioda konverzije, poljoprivredne jedinice u zemlji koje nameravaju da postanu organske, treba da u potpunosti budu upravljane u skladu sa primenjivim zahtevima za organsku proizvodnju.

- **Pravila i jasnoća grupne sertifikacije za organski standard.**

Sertifikacija grupe operatera je nova odredba i za EU, koja je usklađena sa ovim zakonom, koja pruža mogućnost malim poljoprivrednicima da budu sertifikovani kao grupa, smanjujući tako troškove pojedinačne sertifikacije. Pravila u vezi sa sastavom i funkcionisanjem grupe operatera očekuje se da budu usvojene uputstvom ministra. Sertifikacija grupe operatera je nova odredba i za EU, koja je usklađena sa ovim zakonu, koja pruža mogućnost malim poljoprivrednicima da budu sertifikovani kao grupa, smanjujući troškove pojedinačne sertifikacije. Pravila u vezi sa sastavom i funkcionisanjem grupe operatera predviđa se da budu odobrene podzakonskim aktom od strane ministarstva.

- **Kriterijumi za sertifikaciju organskih vina.**

Međutim, s obzirom da je vino specifična i važna kategorija organskih proizvoda, dodatna detaljna pravila proizvodnje treba utvrditi posebno za „organsko vino“. Organsko vino treba da bude proizvedeno u potpunosti od organskih sirovina i treba da bude dozvoljeno dodavanje samo određenih odobrenih proizvoda i supstanci u skladu sa ovom uredbom. Treba zabraniti upotrebu određenih enoloških praksi, procesa i tretmana u proizvodnji organskog vina. Druge prakse, procesi i tretmani treba da budu dozvoljeni pod dobro utvrđenim uslovima, u skladu sa Uredbom (EU) br. 2018/848, koja će ubuduće biti primenjiva i u našoj zemlji.

- **Transpozicija pravila i direktiva pravnih tekovina EU za proizvode organske poljoprivrede.**

Opšti cilj ovog Koncept dokumenta je stvaranje zakonskog okvira koji omogućava: (i) uvoz kvalitetnih inputa, koji su neophodni za zaštitu poljoprivrednika proizvođača; (ii); Uticaj na razvoj sektora proizvodnje kvalitetnog bilja; (iii) Povećanje prosečnih organskih prinosa na nivou zemlje; (iv) Dobijanje kvalitativnih proizvoda koji će imati uticaj na javno zdravlje.

Specifični ciljevi utvrđeni ovim konceptom su: (i) Transpozicija zakonodavstva EU („Pravne tekovine“) iz sektora organske poljoprivrede u domaćem zakonodavstvu; (ii) Poboljšanje kontrole u skladu sa međunarodnim standardima (nova Uredba EU br. 2018/848); (iii) Utvrđivanje nadležne institucije za sertifikaciju organskih proizvoda, sprovođenje ispitivanja primenom međunarodnih standarda; (iv) Podizanje kapaciteta za sprovođenje Zakona i inspeksijski nadzor inputa nakon njihove registracije u Nacionalnu listu organskih inputa, i FIBL listu (Lista organskih inputa/Švajcarski istraživački institut za biološke kontrole); (v) zaštita domaćih proizvođača od uvoza i trgovine nekvalitetnim proizvodima i podizanje svesti o ulozi i značaju organske poljoprivrede.

- **Uređenje kriterijuma koji se odnose na mere protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju u suprotnosti sa Zakonom o organskoj poljoprivredi u skladu sa Uredbom EU br. 2016/429.**

Registracija fizičkih i pravnih lica koja se zvanično angažovani u trgovini organskim proizvodima i privođenje pravdi onih koji se bave nelegalnim aktivnostima, smanjiće količinu nekvalitetnih i sumnjivih organskih proizvoda na tržištu. Iz tog razloga, rigoroznije kontrole na tržištu organskih proizvoda treba da sprovodi Agencija za hranu i veterinarstvo u saradnji sa Poljoprivrednim institutom Kosova, koji funkcionišu u okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja.

- **Uskladjivanje sa zahtevima ZOUP-a, posebno u pogledu principa kao što su princip samo jednom, princip neplaćanja, ili pružanje usluga na vreme.**

U okviru ove opcije, takođe bi se preduzele i mere za povećanje domaćih kapaciteta za smanjenje troškova za operatere. Štaviše, u cilju olakšavanja zahteva za pružanjem informacija, biće preduzete mere za razvoj i održavanje rešenja informacionih tehnologija. Štaviše, biće preduzeti koraci za razvoj ključnih pokazatelja uspeha za merenje rezultata u smanjenju administrativnog opterećenja, kroz korišćenje Modela standardnih troškova.

Pored gore navedenih mera, nastaviće se sa programima podrške poljoprivrednicima, u procesu sertifikacije i konverzije na metod organske proizvodnje.

S druge strane, kao rezultat usklađivanja sa pomenutim zakonodavstvom EU, Ministarstvo će izraditi Nacionalnu listu organskih inputa, što može povećati administrativno opterećenje za poljoprivrednike. Međutim, Ministarstvo će prilikom izrade ove liste, uzimati u obzir pomenute mere za smanjenje administrativnog opterećenja.

Prakse zemalja iz regiona koje se mogu primeniti u Republici Kosovo i koje će se uzeti u obzir prilikom izrade Nacrta zakona su:

Republika Kosovo i zemlje Zapadnog Balkana su u obavezi da transformišu/implementiraju Uredbu EU br. 2018 / 848 o organskoj proizvodnji i obeležavanju organskih proizvoda u njihovom nacionalnom zakonodavstvu.

Republika Kosovo i zemlje Zapadnog Balkana su u obavezi da transformišu/sprovode **Uredbu EU br. 2018 / 848** o organskoj proizvodnji i obeležavanju organskih proizvoda u njihovom nacionalnom zakonodavstvu.

Postojeći Zakon br. 04/L-085 o organskoj poljoprivredi, kao i podzakonski akti za njegovo sprovođenje, ne obezbeđuju pravilno funkcionisanje kontrolnog sistema i tržišta organskih proizvoda kako bi se obezbedilo poverenje potrošača u proizvode označene kao organski, stoga, bilo je neophodno ažuriranje sa zahtevima novog evropskog zakonodavstva.

Za unapređenje sektora organske poljoprivrede i nedostatke važećeg Zakona br. 04/L-085 o organskoj poljoprivredi, predviđena je izrada novog Zakona o organskoj poljoprivredi, koji će biti u skladu sa Uredbom (EU) br. 2018/848, čime bi se otklonili uzroci i posledice definisanja problema. Kroz novi zakon o organskoj poljoprivredi biće uspostavljen sveobuhvatan regulatorni okvir u skladu sa međunarodnim standardima, kao što je propisano Uredbom (EU) br. 2018/848 i imaće uticaj na razvoj organske poljoprivrede i vrednost proizvodnje i konkurentnosti.

U Uredbi (EU) br. 2018/848 Evropskog parlamenta i Saveta od 30. maja 2018. o organskoj proizvodnji i obeležavanju organskih proizvoda te stavljanju van snage Uredbe Saveta (EU) br. 834/2007, adresirano je i poboljšano nekoliko probleme koji su se pojavili tokom sprovođenja postojećeg zakona, i to:

- U vezi sa proizvodima i supstancama koje se koriste u organskoj proizvodnji, pored liste proizvoda i supstanci za upotrebu u organskoj proizvodnji (aktivna materija u sastavu Sredstava za zaštitu bilja „SZB“ i Sredstava za đubrenje „SĐ“), koja je u potpunosti usklađena sa listom

EU, biće usvojena i pozitivna lista SZB i SŠ koja se koriste u organskoj proizvodnji, u skladu sa procedurama zakonodavstva o sredstvima za zaštitu bilja i sredstvima za đubrenje, od strane respektivnih komisija u Ministarstvu.

- Procedura registracije aktivnosti organskih operatera je upućena relevantnim nadležnim organima službene kontrole, koji kreiraju i održavaju baze podataka za sve operatere u sistemu organske sertifikacije, uključujući i uvoznike i izvoznike, omogućujući generisanje obimnijih informacija za organske operatere.
- Izuzetke od pravila organske proizvodnje usvojiće Komisija za organsku poljoprivredu („KOP“), koja funkcioniše u okviru Ministarstva, dok ranije su ih usvojili Kontrolna tela („KT“).
- Kriterijumi i procedure za odobravanje KT (dodate su odredbe i zahtevi za obaveštavanje o aktivnostima od strane KT koja sertifikuju prema organskim standardima različitim od ovog zakona, radi uspostavljanja komunikacije i dobijanja informacija od ovih KT).
- Predviđene su posebne mere koje trebaju preduzeti operateri i grupe operatera u slučaju neusaglašenosti sa pravilima organske proizvodnje.
- Uspostavlja sistem službene kontrole organske proizvodnje od strane KT i relevantnih nadležnih organa službene kontrole, koji će biti upotpunjeni odredbama u Nacrtu zakona o službenim kontrolama.
- Zakonom je utvrđena obaveza carinskih organa da Ministarstvu na godišnjem nivou dostavljaju podatke o uvozu-izvozu organskih proizvoda.
- Unifikacija kataloga mera, koji će biti izrađen od strane Ministarstva, dok je ranije izrađen od strane KT.
- Uređivanje uvoznog režim koji je ekvivalentan režimu EU, utvrđujući uslove i mere za uvoz organskih proizvoda, iz zemalja EU i trećih zemalja.
- Po prvi put su utvrđeni administrativni prekršaji i kazne protiv organskih operatera i kontrolnih tela, u cilju zaštite od fiktivne/lažne upotrebe pojmova koji se odnose na metod organske proizvodnje, u obeležavanju ili reklamiranju, kao i da bi se kaznilo ponovljeno kršenje odredbi ovog zakona.

Novi Zakon o organskoj poljoprivredi biće u skladu sa Uredbom EU br. 2018/848, biće efikasnije funkcionisanje kontrolnog sistema i tržišta organskih proizvoda, povećanje broja operatera organske proizvodnje, komunikacije i razmene informacija između nadležnih organa službene kontrole i kontrolnih tela, obezbeđujući poverenje potrošača u proizvode koji su obeležavani ili reklamirani kao organski.

Poglavlje 4: Identifikacija i procena budućih uticaja
Najznačajniji uticaji koji su identifikovani za kategoriju uticaja

Kategorije uticaja	Identifikovani relevantni uticaji
Ekonomski uticaji	Povećanje broja radnih mesta; Efekat na nivo plaćanja; Uticaj na pristup finansijama za poslovanje; Uklanjanje sa tržišta određenih (nekvalitetnih) proizvoda; Odobrovanje na tržištu određenih (kvalitetnih) proizvoda; Otvoriće se nova preduzeća.
Administrativno opterećenje	Ispunjavanje novih informacionih obaveza od strane preduzeća; Pojednostavljenje obaveza za pružanje informacija za preduzeća.
Trgovina	Promene u trenutnim uvoznim tokovima; Promene u trenutnim izvoznim tokovima;
Investicije	Očekivanja od kompanija da investiraju u nove delatnosti; Rast investicija iz dijaspora; Rast stranih direktnih investicija;
Konkurentnost	Promovisanje inovacija i istraživanja;
Uticaj na MSP	Kompanije uglavnom utiču na Mala i srednja preduzeća.
Uticaji na regionalnu ekonomiju	Uticaj na posebne poslovne sektore;
Opšti ekonomski razvoj	Uticaj na ekonomski rast.
Društveni uticaji	Povećanje broja radnih mesta; Efekat na nivo plaćanja; Uticaj na smanjenje siromaštva; Uticaj na obrazovanje radnika i učenje tokom celog života.
Upravljanje	Tretman na ravnopravan način; Boja informisanost javnosti;
Javno zdravlje i bezbednost ¹	Uticaj na život ljudi; uticaj na kvalitet hrane; Smanjenje opasnosti po zdravlje.
Uticaji na životnu sredinu Dobrobit životinja	Očuvanje biodiverziteta; Uticaj na zdravlje životinja; Uticaj na kvalitet i bezbednost hrane za životinje.

¹ Kada ima uticaj na javno zdravlje i bezbednost, onda obično ima uticaj i na životnu sredinu.

Uticaj na osnovna prava Jednak tretman ⁴	Uticaj za zaštitu opcije za princip jednakosti pred zakonom;
Dobra uprava	Utiče na način na koji uprava donosi odluke (transparentnost, proceduralni rok, pravo na pristup dosijeu, itd.). Lični podaci.

EKONOMSKI UTICAJ

Uticaj na povećanje radnih mesta

Unapređenje sektora organske poljoprivrede doprinosi unapređenju organske proizvodnje i novim mogućnostima zapošljavanja. Stoga, nivo zaposlenosti može se povećati sa snažnijim uticajem na duži rok.

Efekti na nivo plaćanja

Razvojem sektora organske poljoprivrede doći će do povećanja površina zasađenih organskim poljoprivrednim kulturama i održivog sakupljanja nedrvenih šumskih proizvoda, kao i razvojem ostalih sektora prerade i proizvodnje različitih organskih proizvoda. Razvojem ovog sektora povećavaće se i potrebe za povećanjem broja zaposlenih koji mogu biti fizički i profesionalni radnici, koji će imati različite nivoe plata u zavisnosti od obaveza na poslu. Naravno, plate mogu biti približne tržišnoj ceni, ali će svakako biti različite, u zavisnosti od razvijenosti kapaciteta poljoprivrednika ili organizacija koje će se baviti proizvodnjom i preradom različitih organskih proizvoda.

Uticaj na pristup finansijama za poslovanje

Investicije na domaćem tržištu i zahtevi za izvozom više se podsticati finansijske zahteve. Ovom politikom će jedan deo organskih proizvoda biti konkurentni na tržištu u pogledu kvaliteta i bezbednosti hrane.

Uklanjanje sa tržišta određenih proizvoda

Minimiziranje prometa i upotrebe nekvalitetnih organskih proizvoda zavisi od proizvodnje, uvoza i trgovine kvalitetnih organskih proizvoda i njihovog stavljanja na tržište, što će uticati na

uklanjanje nekvalitetnih organskih proizvoda sa tržišta i njihova neupotreba od strane poljoprivrednika proizvođača.

Odobranje na tržištu određenih proizvoda

Odobranje trgovine organskim proizvodima biće u skladu sa kriterijumima i standardnim procedurama utvrđenim novim Zakonom o organskoj poljoprivredi, koji će biti u skladu sa zakonodavstvom EU-a.

Otvoravanje novih preduzeća

Razvoj organske poljoprivrede može da podstiče interesovanje novih preduzeća za proizvodnju kvalitetnih proizvoda, koji se mogu registrovati kao operateri (proizvodne, izvozne i trgovačke kompanije) za organske proizvode, stoga, na osnovu potražnje na tržištu organskih proizvoda, treba da se povećava broj preduzeća u ovom sektoru.

Ispunjavanje novih informacionih obaveza od strane preduzeća

Obaveze i zahtevi se mogu prilagoditi sa domaćim okolnostima, omogućavajući zemlji da prilagodi svaku administrativnu obavezu onome što je striktno neophodno samo na osnovu razumne procene rizika.

Pojednostavljenje obaveza za pružanje informacija za preduzeća

Pružanje informacija preduzećima, u vezi sa svim procedurama i kriterijumima za konverziju i uzgajanje organskih proizvoda na Kosovu, biće pojednostavljeno, informisanjem zainteresovanih strana (preduzeća) kroz distribuciju informacija u različitim elektronskim oblicima, uključujući i internet stranicu MPŠRR-a. Obaveze za operatere su mnogo jasnije i to dugoročno olakšava proceduru upravljanja.

Promene u trenutnim uvoznim tokovima

Promena trenutnog uvoznog toka organskih proizvoda biće moguća kroz podršku domaćim uvoznicima i trgovcima, koji će moći da snabdevaju poljoprivrednike kvalitetnim organskim inputima, koji rezultiraju proizvodnjom visokog kvaliteta. Isto tako, sektor organske poljoprivrede doprinosi većoj vrednosti proizvodnje i povećanju konkurentnosti, čime se povećavaju nove mogućnosti za zapošljavanje.

Promene u trenutnim izvoznim tokovima

Trenutno na Kosovu postoji nekoliko sertifikovanih ekonomskih operatera za uvoz i trgovinu organskim proizvodima, međutim iste kompanije imaju za cilj i unapređenje standarda što se tiče trgovine, čuvanja, deponiranja i distribucije organskih proizvoda. Međutim, treba napomenuti da je razvoj ostalih sektora usko vezan za investicije u povećanju stručnih i tehničkih kapaciteta u proizvodnim kompanijama organskih proizvoda. Očekuje se povećanje izvoza jer se trenutna proizvodnja izvozi u državama EU-a.

Očekuje se da kompanije investiraju u nove aktivnosti

Sve proizvodne ili prerađivačke kompanije organskih proizvoda se očekuje da investiraju u nove i različite brendove, koji će svoje bezbedno poreklo imati iz organskih proizvoda.

Investicije iz dijaspore

Stupanjem na snagu novog Zakona o organskoj poljoprivredi otvoriće se prostor za strane koje imaju za cilj investicije u razvoj sektora organske poljoprivrede u našoj zemlji, koji mogu biti i spoljni operateri iz dijaspore koji će imati mogućnost investicija u organsku poljoprivredu. Investicije u sektor organske poljoprivrede iz dijaspore u našoj zemlji imaće uticaj na podizanje standarda kvaliteta bazirajući se na prakse različitih zemalja sveta iz kojih dolaze investitori. Pružajući nove poslovne mogućnosti, dijaspora se može stimulisati za investicije, zbog boljih trgovinskih mogućnosti na duži rok i potražnji za organskim proizvodima iz država EU-a.

Strane direktne investicije

Dalje strane investicije u sektor organske poljoprivrede biće moguće, jer je trenutno nemoguće snabdevanje našeg tržišta raznim organskim proizvodima, stoga ovo stanje može podstaći strane uvozne i trgovinske kompanije organskih proizvoda da realizuju direktne investicije u našu zemlju. Pružajući nove poslovne mogućnosti, direktne strane investicije mogu se privući zbog boljih trgovinskih mogućnosti na duži rok, ali i potražnji nekih specifičnih organskih proizvoda na tržištu EU-a.

Promovisanje inovacije i istraživanja

Ovaj sektor je u toku razvoja, i takođe ima prostore za inovacije i istraživačke radove, stoga inovacije kroz istraživanja za veći kvalitet različitih organskih proizvoda će se realizovati kroz

laboratorijske analize, kao i stvoriti mogućnosti za promovisanje njihovih kvaliteta kroz osvešćivanje potrošača.

Uticaj na MSP

Većina kompanija na nacionalnom tržištu su mala i srednja preduzeća (MSP), stoga će poboljšanje zakonske regulative za organsku poljoprivredu stvoriti mogućnosti za uspešan razvoj sektora organske poljoprivrede, stvarajući prostor biznisima koji uvoze i trguju organskim proizvodima koji će uticati na uspešan razvoj biznisa u sektoru organske poljoprivrede.

Uticaj na posebne sektore biznisa

Razvoj sektora organske poljoprivrede imaće uticaj na snabdevanje tržišta organskim proizvodima, koji će biti bezbedniji i u svakom slučaju, zdraviji u čitavom lancu ishrane ljudi ali i životinja.

Uticaj na ekonomski rast

Organska poljoprivreda će u svakom slučaju imati uticaj na ekonomski razvoj na nivou zemlje, imajući efekat na uticaj rasta biljne proizvodnje u našoj zemlji, sa posebnim naglaskom na organsku proizvodnju. Utvrđeno od veće produktivnosti i potencijalom rasta biljne proizvodnje na nivou zemlje, daće očekivani doprinos jačajući ekonomski rast, kao i doprinoseći na moguće smanjenje inflacije.

DRUŠTVENI UTICAJI

Povećanje broja radnih mesta

Poboljšanje stanja u sektoru organske poljoprivrede doprinosi poboljšanju lokalne biljne proizvodnje, kao i smanjenju siromaštva u ruralnim područjima kroz veću vrednost proizvodnje i nove mogućnosti zapošljavanja. Stoga se nivo zaposlenosti može povećati sa snažnijim uticajem na duži rok.

Efekat na nivo plaćanja

Stručno i obučeno osoblje koji će dati doprinos razvoju sektora organske poljoprivrede, biće im stvoreni bolji uslovi u finansijskom aspektu, tretirajući se posebno kroz veće plate.

Uticaj na smanjenje siromaštva

Poboljšanje stanja u sektoru organske poljoprivrede doprinosi poboljšanju domaće biljne proizvodnje, kao i smanjenju siromaštva u ruralnim područjima kroz veću vrednost proizvodnje i nove mogućnosti zapošljavanja.

Uticaj na obrazovanje

Razvoj i obrazovanje stručnog i tehničkog osoblja moći će se ispuniti kroz pohađanje obuka organizovanih od odgovarajućih institucija u cilju pripreme stručnih osoblja, koji će dati svoj doprinos razvoju sektora organske poljoprivrede u budućnosti.

Efekat na obrazovanje radnika i doživotnog učenja

Poljoprivrednicima će trebati da ažuriraju nova znanja u organskoj poljoprivredi, stoga poljoprivrednici proizvođači moraju pohađati stalne obuke tokom čitavog života da bi bili informisani sa razvojem globalnih trendova u sektoru organske poljoprivrede.

Tretman na jednak način

Fizička ili pravna lica koja će se baviti organskom poljoprivredom, biće jednaki bez razlike na pol, etničku pripadnost ili religiju, poštujući pravila koja će se utvrditi Zakonom o organskoj poljoprivredi.

Bolje informisanje javnosti

Prema principu transparentnosti, zahteva se da određeni podaci budu dostupni javnosti, stoga će sve zainteresovane strane (javnost) biti informisani sa pravilima ili kriterijumima koji će se predstaviti u novom Zakonu o organskoj poljoprivredi, koji će biti objavljen na web stranici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja.

Uticaj na živote ljudi

Postavljanjem ovih politika ili izradom novog Zakona o organskoj poljoprivredi, će se nameravati poboljšanje tržišta kvalitetnim organskim proizvodima, koji će nesumnjivo imati efekat na očuvanje zdravlja ljudi, životinja i biljaka. Snabdevanje potrošača organskim proizvodima i sa kvalitetnim vrednostima utiče na lanac ishrane, dakle biljnih proizvoda koji nesumnjivo imaju uticaj na zdravu ishranu stanovništva i uticaj na životni vek i životnu sredinu.

Uticaj na kvalitet hrane

Od dobijenih proizvoda imaće uticaj na obezbeđivanje primarne hrane za stanovništvo, i bezbednost što će uticati na opšte javno zdravlje što podrazumeva da je od nacionalnog interesa u našoj zemlji.

Smanjuje se opasnost po zdravlju

Razvoj sektora organske proizvodnje smanjuje opasnost za ljude, životinje i životnu sredinu od štetnih hemijskih supstanci koje su zabranjene za upotrebu.

UTICAJI NA ŽIVOTNU SREDINU

Očuvanje biodiverziteta

Poboljšanje i upravljanje sistemom kontrole organskih proizvoda podrazumeva obezbeđivanje zdravih biljnih i životinjskih proizvoda sa visokim nutritivnim vrednostima, koji će imati direktni uticaj na poboljšanje zdravlja ljudi, životinja i biljaka. Jedno od pravila zahtevanih iz standarda organske poljoprivrede je da se sakupljanje nedrvenih šumskih proizvoda (NŠP) vrši na održiv način. Na taj način se mogu zaštititi ugrožene vrste i obezbediti regeneracija različitih vrsta biljaka, voća i gljiva u prirodi.

Uticaj na zdravlje životinja

Kontinuirani razvoj organske poljoprivrede će imati uticaj na blagostanje životinja čuvajući okolinu za uzgoj od upotrebe hemijskih preparata (pesticidi), koji imaju uticaj na zagađenje zemljišta i vode, i kao posledica mogu da promene ravnotežu životinja koje žive na kopnu.

Uticaj na kvalitet i bezbednost stočne hrane

Razvojem organske poljoprivrede zagarantovan je kvalitet poljoprivrednih proizvoda od kojih se mogu dobiti i drugi zdravi nusproizvodi visoke nutritivne vrednosti, što će imati direktan uticaj na poboljšanje zdravlja životinja ali i proizvedenih proizvoda od njih.

OSNOVNA PRAVA

Uticaj na zaštitu opcije za princip jednakosti pred zakonom

Garancije da će zakonske odredbe obezbediti jednaka prava za sve strane.

Utiče se način na koji uprava donosi odluke

Poboljšanjem ove politike upravni postupci će biti transparentniji, eliminisati preterane birokratske postupke i utvrditi proceduralne rokove za rešavanje predmeta po ZOAP. (Rokovi su utvrđeni Zakonom o opštoj administrativnoj proceduri)

Lični podaci - imaće uticaja / izmena na prava pojedinaca i ličnih podataka.

Poglavlje 4.1: Izazovi sa prikupljanjem podataka

Uticaj podataka na izradu Koncept dokumenta (prikupljanje podataka)

Tokom izrade Koncept dokumenta o organskoj poljoprivredi služili smo se podacima iz godišnjeg izveštavanja obavezno od Kontrolnih tela koja rade na Kosovu koja izveštavaju u MPŠRR. Dok, drugi izvori informacije su i Odeljenje za ekonomske analize i poljoprivrednih statistika, Poslednja registracija poljoprivrede 2020., 2021. i 2022. godine od Agencije za statistiku Kosova i Zeleni izveštaj 2022.

Pošto se obezbeđivanje podataka iz oblasti poljoprivrede realizuje sa poteškoćama kao anketa, gde se uključuju unutar godine oko 4 do 5 % ukupnog broja domaćinstava Kosova, dok se registracija poljoprivrede realizuje svakih 10 godina, možemo reći da ovi podaci ne ispunjavaju zahteve za detaljne i tačne analize. Postojeći podaci ne mogu predstavljati sa ovim niskim postotkom stvarno stanje poljoprivrednih domaćinstava.

Agencija za statistiku Kosova je najovlašćeniji generator podataka, gde svake godine realizuje anketu za poljoprivredna domaćinstava metodom izbora slučaja uključujući oko 4-6% postojećih poljoprivrednih domaćinstava. Dok, svakih 10 godina predviđa se da se organizuje registracija poljoprivrede.

Podaci iz izveštaja Registracije biznisa za korišćenje zemljišta koji se realizuju svakih 10 godina, obuhvataju registraciju svih varijabli korišćenja zemljišta domaćinstava, kao: površine, struktura poljoprivrednih kultura, prinosi, agrotehničke mere kao što je navodnjavanje i tretiranje đubrivima i pesticidima itd. Dok, iako se podaci anketa realizuju svake godine, od Nizakg postotka uključenosti poljoprivrednih domaćinstava u anketi, ne možemo reći da su reprezentativni.

Registracija poljoprivrede koja se realizuje u saradnji sa MPŠRR i ASK, ostaje najpouzdaniji izvor podataka o korišćenju zemljišta i korišćenju poljoprivrednih inputa.

Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacija

- Proces konsultacija namerava:
  - [Ovde navedite informacije: Prethodne konsultacije sa zainteresiranim stranama, akademskim institucijama, civilnim društvom i vladinim i nevladinim organizacijama u vezi sa inicijativama MPŠRR-a za adresiranje pitanja veterinarstva i javnog zdravlja uopšte kroz zakonodavstvo i njihova mišljenja u vezi sa ovom inicijativom]
  - [Kada se KD dostavi na javne konsultacije, kolona budžeta se treba obrisati]
- [Kada se KD dostavi na javne konsultacije, naslov kolone „Indikativni rok“ se treba promeniti u „Vremenski rok“]

Glavna svrha	Ciljana grupa	Aktivnost	Komunikacija/obaveštenje	Indikativni rok	Potrebni budžet	Odgovorno lice
	Sve zainteresovane strane	Prvi javni sastanak	Obaveštenje dostavljeno putem službene elektronske stranice		Projekat KP	Valdete Avdiu
	Relevantne institucije prema članu 7. Uredbe o radu Vlade	Dostavljanje nacrtu KD	Putem službene elektronske stranice			Valdete Avdiu
Pismene javne konsultacije	Relevantne institucije, zainteresovane strane	Objavljivanje nacrtu KD na portalu javnih konsultacija	Objavljivanje na web stranici i na račun Facebook-a MPŠRR-a i obaveštenje za domaće medije		Žuti deo se ažurira uporedno sa razvojem dokumenta	Valdete Avdiu i Isah Rudaku
Konsultacije o prvom nacrtu KD	Sve zainteresovane strane, zaštitnici bilja, akademske institucije, udruženja za organsku poljoprivredu i biznisi koji trguju organskim proizvodima, donatori i službenici opština	7 fokusiranih sastanaka u različitim delovima zemlje, kao i jedan sastanak sa donatorima.	Obaveštenje dostavljeno putem službene elektronske pošte, putem web stranica opština, Facebook društvene mreže MPŠRR-a. Obaveštenje lokalnih medija za praćenje aktivnosti O sastanku sa donatorima da se obaveste svi centralni mediji		Projekat KP	Valdete Avdiu

Rezime sa javnih aktivnosti za Koncept dokument

Prvobitna organizacija sa zainteresovanim stranama dana **23.04.2024.**, pozivi za učešće su dostavljeni ovim institucijama: MPŠRR, DŠPT, AHV, Poljoprivredni fakultet, Udruženje ORANIKA, kultivatori ALB-a, sakupljači NŠP, prerađivači ALB i NŠP-a, predstavnici IADK, GIZ, SWISSCONATCT kao i Caritas CH, projekat EREA.

Dok, pozivu za učešće su se odazvale ove institucije: MPŠRR, DŠPT, AHV, Poljoprivredni fakultet, Udruženje ORANIKA, kultivatori ALB-a, sakupljači NŠP, prerađivači ALB i NŠP-a, predstavnici IADK, GIZ, SWISSCONATCT kao i Caritas CH, projekat EREA.

Radna grupa je predstavila pred učesnicima početak rada Koncept dokumenta koji ima za cilj stvaranje politike za upravljanje i efikasnije funkcionisanje sistema kontrole i tržišta organskih proizvoda, povećanje broja operatera organske proizvodnje, komunikacija i razmena informacija između nadležnih autoriteta službene kontrole i tela kontrole, obezbeđujući poverenje kod potrošača o etiketiranim proizvodima ili reklamirane kao organske.

Tokom sastanka sa zainteresovanim stranama diskutovano je o mogućnosti poboljšanja sektora organske poljoprivrede, kao i o nekim od aktuelnih zakonskih nedostataka:

- Pojašnjenje principa i osnovnih ciljeva za konverziju, sertifikaciju i proizvodnju, prerađu organskih proizvoda;
- Pravila za registraciju organskih ZPP-a;
- Pojašnjavanje pravila za uvoz i izvoz organskih proizvoda u trećim zemljama.
- Pravila za nekomercijalno kretanje/eksperimentalne oblasti u organskoj poljoprivredi;
- Odredbe za prekršaje u svim oblastima navedenim u Uredbi EU-a br. 2018/848 itd.

Takođe je preporučeno da svi njihovi predlozi budu prosleđeni putem njihove e-mail adrese.

2. Prethodne međuministarske konsultacije od dana: ///

3. Objavljivanje na onlajn platformi od dana: ///

Obaveštenje o tome na društvenoj mreži Fcb MPŠRR, a zajedno sa ovim i izrada obaveštenja (vesti) za web stranicu MPŠRR-a i medije.

Sve objave za medije koje se vežu sa temom Koncept dokumenta biće priložene putem linkova na ovaj koncept...?

Poglavlje 6: Upoređivanje opcija

- Nepromena trenutnog stanja prema ovoj opciji, nastaviće da se ciljevi za organsku poljoprivredu ne postignu. Štaviše, odgovornosti aktera uključenih u sektor organske poljoprivrede nastaviće da budu nejasne u vezi sa konverzijom, sertifikacijom i novim zakonskim odredbama prema Zakonodavstvu EU-a o organskoj poljoprivredi.
- Druga opcija bi imala lako poboljšanje i jasnoću odredbi o organskoj poljoprivredi, ali bez adresiranja opcija politike. Prema ove opcije, biće više pojašnjenja regulisanih zakonodavstvom i poboljšanja za zainteresovane strane kojim bi razumeli svoje obaveze.

- Treća opcija predviđa novi Nacrt zakona u skladu sa međunarodnim standardima, fokusiran na dugoročne preventivne mere, kao što se predviđa Uredbom (EU) br. 2018/848. Ova opcija će imati jasniji uticaj na politike organske poljoprivrede, odnosno pruža veću fleksibilnost i manje administrativno opterećenje. Politika o organskoj poljoprivredi će doprineti većoj vrednosti proizvodnje i konkurentnosti, povećavajući tako nove mogućnosti koje imaju efekte na tržištu.

Predložena opcija (Opcija 3) ima direktan uticaj na smanjenje uticaja na zdravlje ljudi, životinja i zagađenje životne sredine. Svako smanjenje zdravlja ljudi, životinja i zagađenja životne sredine bi posledično smanjilo opasnosti vezane za javno zdravlje. Dakle, uticaj biće pozitivan, što se tiče koristi od postizanja održivih standarda za zdravlje ljudi, životinja i zagađenja životne sredine i ispunjavanja održivih standarda za organsku poljoprivredu.

Poglavlje 6.1: Planovi sprovođenja za različite opcije

Za ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz Zakona o organskoj poljoprivredi i adresiranje nekih uzroka problema, **Opcija 2** predviđa:

- Zakon o organskoj poljoprivredi dopunjen i izmenjen;
- Regulisanje baza podataka o zdravlju životinja;
- Pružene usluge koje će imati uticaj na sprečavanje i tretiranje životinja;
- Utvrđivanje kriterijuma u vezi sa brojem inspekcija koje će se regrutovati;
- Planiranje broja obuka za inspektore, koji moraju biti najmanje tri (3) obuke;
- Planiranje broja obuka osoblja na lokalnom i centralnom nivou, što će biti najmanje pet (5) obuka.

PLAN SPROVOĐENJA ZA OPCIJU 2									
Svrha politike	Lako poboljšanje i pojašnjenje odredbi za organsku poljoprivredu bez adresiranja opcija razvojnih politika za organsku poljoprivredu.								Šifra očekivanog troška
Strateški cilj	Stvaranje mogućnosti za adresiranje nedostataka što se tiče sektora organske poljoprivrede								
Specifični cilj 1: Unapređenje zakonodavnog i regulatornog okvira za veterinarstvo	Proizvod 1.1	Zakon o organskoj poljoprivredi dopunjen							
		Godina	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	Odgovorna institucija/Odeljenje	
		Aktivnost 1.1						MPŠRR	
		Izrada zakona		X					
		Aktivnost 1.3			X				

		Izrada podzakonskih akata							
	Proizvod 1.2	Regulisanje baze podataka o zdravstvenim podacima životinja							
		Aktivnost 1.3.1			X			MPŠRR	
		Kreiranje i ažuriranje podataka							
	Proizvod 1.3	Pružene usluge za sprečavanje i tretiranje životinja;							
		Aktivnost 1.4.1			X			MPŠRR	
		Preventivne mere u organskoj poljoprivredi;							
Specifični cilj 2: Podizanje kapaciteta za sprovođenje Zakona	Proizvod 2.1	Utvrđivanje kriterijuma o broju inspekcijskih nadzora							
		Aktivnost 2.1.1						MPŠRR/AHV	
		Zapošljavanje dodatnih inspektora za nadzor nad sprovođenjem Zakona		X					
	Proizvod 2.2	Broj obuka za inspektore najmanje tri (3) obuke							
		Aktivnost 2.2.1							
		Organizacija i održavanje obuka		X	X	X	X		
	Proizvod 2.3	Broj obuka osoblja na lokalnom i centralnom nivou najmanje pet (5) obuka							
		Aktivnost 2.3.1						MPŠRR	
		Organizacija prve i druge obuke			X				
		Aktivnost 2.3.2				X			

		Organizacija treće, četvrte i pete obuke						
		Aktivnost 2.3.3						
		Učešće u KIJU obukama za administrativno opterećenje		X	X			
		Aktivnost 2.3.4						
		Povećanje osoblja koje se bavi pružanjem javnih usluga				x		
		Aktivnost 2.3.5						
		Poboljšanje informisanosti strana o uslugama (uključujući na web stranici MPŠRR)	X			X		

PLAN SPROVOĐENJA ZA OPCIJU 3

Svrha politike	Stvaranje sveobuhvatnog regulatornog okvira u skladu sa međunarodnim standardima, za jasno definisanje politika za organsku poljoprivredu koje će pružiti visoku fleksibilnost i manje administrativno opterećenje sa uticajem na održivi razvoj organske poljoprivrede	Šifra očekivanog troška
Strateški cilj	Unapređenje politika o bezbednosti hrane i njihovo usklađivanje sa standardima EU-a, koji nameravaju obezbediti visok nivo ishrane ljudi i zdravlja biljaka primenjujući organsku poljoprivredu	

Specifični cilj 1: - Usklađivanje sa Uredbom EU-a o organskoj poljoprivredi br. 2018/848.	Proizvod 1.1	Izrađen je Zakon o organskoj poljoprivredi							
		Godina	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Odgovorna institucija/Odeljenje	
		Aktivnost 1.1	X						
		Izrada Zakona							
		Aktivnost 1.2							
		Izrada podzakonskih akata		X					
	Proizvod 1.2	Održavanje prirodnih sistema i ciklusa, očuvanje i poboljšanje plodnosti zemljišta, vode, biljaka, životinja i ravnoteže između njih prema standardima EU-a							
		Aktivnost 1.2.1 Priprema jasnijih vodiča u vezi kriterijuma za nenamerne ostatke pesticida.		X					
		Aktivnost 1.2.2 Propisi za proizvodnju raznih proizvoda od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala.		X					
		Aktivnost 1.2.3 Uključuje Zeleni sporazum EU-a i Strategija Farm to Fork (od Farme do stola) o biodiverzitetu.	X	X	X	X	X		

	Aktivnost 1.2.4 Poboljšava transparentnost i praćenje organskih proizvoda u celom lancu snabdevanja kao i pojednostavljuje sistem uvoza zahtevajući od zemalja koje nisu članice EU-a da se slože sa organskim standardima EU-a.	X	X	X	X	X		
	Aktivnost 1.2.5 Regulisanje kriterijuma u vezi sa nazivima koji se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu ili komercijalnoj dokumentaciji za organske proizvode.		X					
Proizvod 1.3	Reguliše i obezbeđuje jasniji okvir za uključivanje organskih proizvoda i supstanci koje je dozvoljeno koristiti u organskoj proizvodnji							
	Aktivnost 1.3.1 Registracija novih inputa u Nacionalnoj listi organskih inputa pozivajući se Listu FIBLA-a		X	X	X	X		

		Aktivnost 1.3.2 Utvrđivanje roka za izradu odluka za proizvode koji će se registrovati u Nacionalnoj listi organskih inputa.		X	X	X	X		
Specifični cilj 2: Jačanje sistema kontrole od organa nadležnih za sprovođenje pravila za sertifikaciju organskih proizvoda, i realizaciju laboratorijskih ispitivanja o ostacima Proizvoda za zaštitu bilja u organskim proizvodima.	Proizvod 2.1	Regulisanje institucionalnih nadležnosti na nacionalnom nivou							
		Aktivnost 2.1.1 Utvrđivanje nadležnosti za nadležne organe za sprovođenje pravila tokom procesa nadzora, sertifikacije i realizacije laboratorijskih ispitivanja organskih proizvoda.	X	X					
		Aktivnost 2.1.2 Regulisanje nekih specifičnosti tokom procesa konverzije sa konvencionalne poljoprivrede na održivu organsku poljoprivredu sa efektima na	X	X	X				

	životnu sredinu i borbi protiv klimatskih promena.						
	Aktivnost 2.1.3 Kontinuirani nadzor organskih inputa nakon njihove registracije u Nacionalnoj listi organskih inputa.	X	X	X	X	X	
	Aktivnost 2.1.4 Regulisanje kriterijuma za proizvode koji su proizvedeni kroz Genetski modifikovane organizme (GMO).		X	X			
	Aktivnost 2.1.5 Utvrdjivanje kriterijuma u vezi sa sastavom prerađene organske hrane.		X	X			
	Aktivnost 2.1.6 Pravila za uvoz i izvoz organskih proizvoda i		X	X			

		onih u konverziji.							
		Aktivnost 2.1.7 Dodatne uredbe za delegiranje dužnosti službene kontrole i dužnosti koje se vežu za druge službene delatnosti.		X	X				
Specifični cilj 3: Podizanje kapaciteta za sprovođenje Zakona i inspekcijski nadzor organskih proizvoda nakon njihove registracije u Nacionalnoj listi organskih proizvoda.	Proizvod 3.1	Povećanje bezbednosti preko fitosanitarnih inspektora na teritoriji Republike Kosova							
		Aktivnost 3.1.1 Standardizacija broja inspektora sa brojem površina za nadzor i sertifikaciju organskih proizvoda, prema praksi zemalja EU-a.	X						
		Aktivnost 3.1.2 Dodavanje kontrole na Carini i unutar teritorije u vezi sa organskim proizvodima nesertifikovani m, koji se na tržištu mogu izjaviti i prodavati kao sertifikovani.	X	X	X	X	X		

		Aktivnost 3.1.3 Regulisanje čitavog procesa u vezi sa sertifikacijom organskih vina.		X					
		Aktivnost 3.1.4 Regulisanje kriterijuma u vezi sa grupnom sertifikacijom za organski standard.	X						
		Aktivnost 3.1.4 Regulisanje kriterijuma u vezi sa merama protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju u suprotnosti sa Zakonom o organskoj poljoprivredi.		X					
	Proizvod 3.2	Podizanje kapaciteta za stručno osoblje							
		Aktivnost 3.2.1 Organizacija prve i druge obuke.		X	X				
		Aktivnost 3.2.2 Organizacija treće, četvrte i pete obuke.			X	X	X		
		Aktivnost 3.2.3 Organizacija prve i druge obuke.		X	X				

		Aktivnost 3.2.4 Organizacija treće, četvrte i pete obuke.			X	X	X		
Specifični cilj 4: Zaštita domaćih poljoprivredni ka od uvoza i trgovine nekvalitetnim proizvodima i podizanje svesti o ulozi i važnosti organskih proizvoda.	Proizvod 4.1	Kampanja za promovisanje kvalitetnih organskih proizvoda i njihova uloga u biljnoj proizvodnji							
		Aktivnost 4.1.1							
		Promovisanje organskih inputa putem Savetodavnih službi organizovanih na centralnom i lokalnom nivou, sa ciljem distribucije informacija u vezi sa ulogom i značajem kvaliteta organskih proizvoda koji će se nalaziti u registru Nacionalne liste organskih inputa, kao i liste FIBL-a, a poljoprivrednic i će takođe dobiti znanja u vezi sa novim tehnologijama uzgoja i uticaju kvalitetnih organskih inputa na povećanje organske proizvodnje na nivou zemlje.	X	X	X	X	X		

Specifični cilj 5: Dodatni naponi za smanjenje administrativnog opterećenja	Javne usluge oko OP pojednostavljenih i digitalizovanih	Aktivnost 4.1.1 Usklađivanje zakonodavstva sa ZOUP;	X					MPŠRR PVF	
		4.1.2 Razvoj IKT rešenja za OP; 4.1.3 Programi subvencija se proširuju kako bi se smanjio administrativni teret. 4.1.4 Razvoj programa za razvoj domaćih kapaciteta za sertifikaciju		X		X			
			X	X	X	X			

Za poboljšanje sektora organske poljoprivrede, Opcija 3 predviđa izradu novog Zakona o organskoj poljoprivredi, koji će biti u skladu sa Uredbom (EU) br. 2018/848, koji bi otklonio uzroke i posledice definisanja problema:

- Ovaj zakon bi adresirao pitanja koja su neregulisana ili imaju pravne praznine.
Novi Zakon o organskoj poljoprivredi stvorio bi sveobuhvatan regulatorni okvir u skladu sa međunarodnim standardima, i imao bi uticaj na razvoj organske poljoprivrede, vrednost proizvodnje i konkurencije.

Novi nacrt zakona će utvrditi:

- **Usklađivanje trenutnog Zakonskog okvira sa onim EU-a br. 2018/848, koji tretira nekoliko pitanja kao što su:**
  - Uputstva će biti jasnije u vezi sa kriterijumima za nenamerne ostatke pesticida;
Kada telo za kontrolu primi proverenu informaciju o prisutnosti nedozvoljenih proizvoda ili supstanci u organskoj proizvodnji, nenamerni ostaci pesticida ili je obavешteno od operatera ili otkrije takve proizvode ili supstance u organskom proizvodu ili u tranzitu, odmah se obavlja

službena istraga da bi se utvrdio izvor i uzrok njihovog prisustva, unutar određenog perioda, uzimajući u obzir vek trajanja proizvoda i složenost slučaja;

Dotični proizvod se ne trguje kao organski proizvod ili u konverziji i ne koristi se u organskoj proizvodnji, ako kontrolna tela ili relevantni nadležni organ službene kontrole koji obavlja službenu istragu utvrdio da je operater:

- Koristio nedozvoljene proizvode ili supstance za upotrebu u organskoj proizvodnji;
- Nije preduzeo prethodno utvrđene mere;
- Nije preduzeo mere u sprovođenju prethodnih odgovarajućih zahteva od tela za kontrolu ili odgovarajućeg nadležnog organa službene kontrole.

Dotični operater preduzima potrebne korektivne mere kako bi izbegao zagađenje u budućnosti.

- Obezbeđuje jasniji okvir za uključivanje dodatnih proizvoda u budućnosti;

Sertifikacija grupe operatera je nova odredba i za EU, koja je usklađena u ovom zakonu, koja daje mogućnost malim poljoprivrednicima da se sertifikuju kao grupa, smanjujući troškove individualne sertifikacije. Pravila u vezi sa sastavom i funkcionisanjem grupe operatera predviđaju se da se usvoje uputstvom ministra.

- Uključujući Zeleni sporazum EU-a i Strategije Farm to Fork (od farme do stola) o biodiverzitetu, koji namerava ubrzati našu tranziciju na održivi sistem ishrane koji mora:

- Imati neutralan ili pozitivan uticaj na životnu sredinu;
- Pomoći u ublažavanju klimatskih promena i prilagođavanju njihovim uticajima
  - preokretanje gubitka biodiverziteta;
- Garantovati bezbednost hrane, ishranu i javno zdravlje, obezbeđujući se da svi imaju pristup dovoljnoj, bezbednoj, hranjivoj i održivoj hrani;
- Očuvati izdržljivost hrane generirajući pravednije ekonomske povrate, podstičući konkurenciju sektora snabdevanja EU-a i promovišući pravednu trgovinu.
- Poboljšava transparentnost i praćenje organskih proizvoda u celom lancu snabdevanja, kao i pojednostavljuje sistem uvoza zahtevajući od zemalja koje nisu članice EU-a da se slože sa organskim standardima EU-a.
- **Uskladenost sa standardima EU-a i onima Međunarodnog pokreta za razvoj organske poljoprivrede (IFOAM).**

Na osnovu uredbe Međunarodnog pokreta za organsku poljoprivredu (IFOAM - International Federation of Organic Agriculture Movements), uslovi proizvodnje moraju se prilagoditi specifičnim uslovima svake zemlje u kojoj se proizvodnja odvija i moraju biti regulisani Zakonom. Na precizan način definisani su uslovi koji se moraju ispuniti u organskoj proizvodnji. Zemljišne parcele, stočne farme i prerađivački kapaciteti moraju biti izolovani od mogućih izvora zagađenja, voda koja se koristi za navodnjavanje mora biti dobrog kvaliteta. Stručnjaci i proizvođači moraju biti osposobljeni i imati kontinuirane obuke znanja. Regulisanje naziva koje se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu ili komercijalnoj dokumentaciji za organske proizvode. Zakon predviđa zabranu upotrebe u obeležavanju, reklamiranju ili u komercijalnoj dokumentaciji izraza koji se odnose na organsku proizvodnju proizvoda koji nije u skladu sa zahtevima zakona. Takođe, termini koji se odnose na organsku proizvodnju ne mogu se koristiti kao trgovinska marka, nazivi kompanija, prodajnih jedinica ili drugih praksi korišćenih u obeležavanju ili reklamiranju koje mogu dezinformisati ili prevariti potrošača ili korisnika sugerirajući da proizvod ili njegove komponente ispunjavaju utvrđene zahteve u ovom zakonu.

- **Službena lista organskih inputa**

Uključivanje organskih proizvoda i supstanci koje se dozvoljavaju koristiti u organskoj proizvodnji. Lista organskih inputa utvrđuje proizvode i supstance koje se dozvoljavaju za upotrebu u organskoj poljoprivredi u skladu sa Zakonom.

U vezi sa proizvodima i supstancama koje se koriste u organskoj proizvodnji, pored liste proizvoda i supstanci za upotrebu u organskoj proizvodnji (aktivni sastojak u sastavu Sredstava za zaštitu bilja „SZB“ i Sredstava za đubrenje „SĐ“) u potpunosti usklađene sa listom EU-a, koja se usvaja odlukom Ministra, usvojiće se i pozitivna lista SZB-a i SĐ-a koje se koriste u organskoj proizvodni, prema postupcima odgovarajućeg zakonodavstva za organske inpute, od odgovarajućih komisija u Ministarstvu.

- **Regulisanje pitanja naziva koji se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu ili komercijalnoj dokumentaciji za organske proizvode.**

Predviđa pravila za upotrebu izraza koji se odnose na organsku proizvodnju (izraz „organski“ ili „biološki“ i skraćenice, kao „bio“ ili „eko“) u obeležavanju, reklamiranju ili komercijalnoj

dokumentaciji organskog proizvoda koji ispunjava zahteve zakona. Zakon predviđa zabranu upotrebe u obeležavanju, reklamiranju ili u komercijalnoj dokumentaciji izraza koji se odnose na organsku proizvodnju proizvoda koji nije u skladu sa zahtevima zakona. Takođe, termini koji se odnose na organsku proizvodnju ne mogu se koristiti kao trgovinska marka, nazivi kompanija, prodajnih jedinica ili drugih praksi korišćenih u obeležavanju ili reklamiranju koje mogu dezinformisati ili prevariti potrošača ili korisnika sugerirajući da proizvod ili njegove komponente ispunjavaju utvrđene zahteve u ovom zakonu. Utvrđena su pravila za obeležavanje proizvoda u konverziji i prerađene organske hrane. Utvrđuje obavezne pokazatelje koji se moraju staviti na obeležavanje organskih proizvoda. Utvrđuje se kada se koristi nacionalni logo organske proizvodnje, u obeležavanju, prikazivanju i reklamiranju proizvoda proizvedenih u zemlji, koji ispunjavaju zahteve utvrđene ovim zakonom i koji se stavljaju na tržište Kosova. Evropski logo za organsku proizvodnju može se koristiti za obeležavanje, prikazivanje i reklamiranje uvezenih proizvoda u skladu sa zahtevima utvrđenim zakonom.

- **Regulisanje nekoliko specifičnosti tokom procesa konverzije sa konvencionalne poljoprivrede na održivu organsku poljoprivredu sa efektima na životnu sredinu i smanjenjem klimatskih promena.**

Prilagođavanje specifikacija tokom konverzije doprineće zaštiti životne sredine i klimatskim promenama. Očuvanje dugoročnu plodnost zemljišta i doprineće visokom nivou biodiverziteta. Doprineće visokim standardima za blagostanje životinja i podstiče očuvanje retkih i autohtonih rasa u opasnosti od nestanka, promovisaće skraćivanje lanca od proizvodnje do distribucije u različitim lokalnim područjima zemlje za proizvodnju prehrambenih proizvoda sa visokim kvalitetom.

- **Regulisanje kriterijuma za proizvode koji su proizvedeni putem Genetski modifikovanih organizama (GMO).**

Što se tiče Genetski modifikovanih organizama (GMO), treba napomenuti da na Kosovu nije dozvoljena njihova upotreba ili proizvodi proizvedeni od njih, koji bi se mogli koristiti kao hrana za ljude i životinje, ili pomoćni proizvodi za preradu, proizvodi za zaštitu bilja, đubriva, oplemenjivači zemljišta, biljni reproduktivni materijali, mikroorganizmi ili životinje u organskoj proizvodnji. Stoga nedostatak identifikacije GMO-a stvara nesigurnost oko kvaliteta

proizvoda uopšte, posebno u organskim proizvodima koji trebaju biti bezbedni za potrošače koji ne žele konzumirati proizvode proizvedene putem GMO-a. U Uredbi (EK) 2018/848 specifikovani su kriterijumi za proizvode koji su proizvedeni putem GMO-a.

- **Uredbe o proizvodnji raznih proizvoda od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala.**

Proizvođačima sektora Organske poljoprivrede čiji proizvodi imaju koristi od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala, izmena i jačanje adekvatnih uredbi o organskoj poljoprivredi obezbeđuje im da biljni reproduktivni materijal poseduje visoku genetsku i fenotipsku raznolikost i treba da bude dostupan za upotrebu u organskoj proizvodnji. Upotreba semena visokog stepena genetske raznolikosti, otpornosti na bolesti i dugovečnosti obezbeđuje lakšu sertifikaciju.

- **Kriterijumi u vezi sa sastavom prerađene organske hrane.**

U nedostatku kriterijuma u vezi sa organskom prerađenom hranom, operateri koji proizvode organsku hranu ili stočnu hranu moraju slediti odgovarajuće postupke bazirane na sistematsku identifikaciju kritičnih koraka prerade, kako bi obezbedilo da su prerađeni proizvodi u skladu sa pravilima organske proizvodnje. Prerađeni organski proizvodi moraju se proizvoditi koristeći metode prerade koje garantuju očuvanje organskih karakteristika i kvaliteta proizvoda u svim fazama organske proizvodnje.

- **Dodatna pravila za delegiranje dužnosti službene kontrole i dužnosti koji se vežu na druge službene delatnosti, i službene kontrole u vezi sa upotrebom Sredstava za zaštitu organskih bilja.**

Nadležni organi imaju postupke i sporazume za obezbeđivanje nadzora nad organima kontrole, uključujući verifikaciju da su delegirane dužnosti izvršene na efektivan, nezavisan i objektivan način, posebno što se tiče intenziteta i učestalosti provere usklađenosti. Postupak procene rizika, koji će utvrditi, posebno, osnov za intenzitet i učestalost verifikacije usklađenosti operatera i grupa operatera.

- **Efikasno zastupanje interesa poljoprivrednika i udruženja poslovnih poljoprivrednika za novu registraciju i razvoj organske poljoprivrede.**

Razvoj organske poljoprivrede može podstići interesovanje poljoprivrednika i udruženja poljoprivrednika za nove biznise za proizvodnju kvalitetnih proizvoda, koji se mogu registrovati kao operateri (proizvodna, izvozna i trgovačka kompanija) za organske proizvode, stoga na osnovu zahteva tržišta za organskih proizvoda, mora se povećati broj biznisa u ovom sektoru.

- **Pravila za uvoz i izvoz organskih proizvoda i onih u konverziji.**

Vrlo je potrebno odgovoriti na očekivanja potrošača da uvezeni organski proizvodi ispunjavaju visoke standarde i bolje obezbediti pristup organskih proizvoda zemlje na međunarodnom tržištu. Osim toga, potrebno je obezbediti jasnoću u vezi sa pravilima sprovodljivih na izvoz organskih proizvoda, posebno postavljajući sertifikate organskog izvoza. To važi i na uvoz i izvoz organskih proizvoda u konverziji.

Nedostatak nekih specifičnosti tokom procesa konverzije otežava sigurnost procene zemljišta gde se uzgajaju organski proizvodi, koji ne trebaju imati hemijske ostatke ako su eventualno korišćeni u prošlosti. Stoga, nakon odgovarajućeg perioda konverzije, poljoprivredne jedinice u zemlji koje nameravaju postati organska mora se u potpunosti upravljati u skladu sa sprovodljivim zahtevima za organsku proizvodnju.

- **Pravila i jasnoća grupne sertifikacije za organski standard.**

Sertifikacija grupe operatera je nova odredba i za EU, koja je usklađena u ovom zakonu, koja daje mogućnost malim poljoprivrednicima da se sertifikuju kao grupa, smanjujući troškove individualne sertifikacije. Pravila u vezi sa sastavom i funkcionisanjem grupe operatera očekuju se da se usvoje uputstvom ministra. Sertifikacija grupe operatera je nova odredba i za EU, koja je usklađena u ovom zakonu, koja daje mogućnost malim poljoprivrednicima da se sertifikuju kao grupa, smanjujući troškove individualne sertifikacije. Pravila u vezi sa sastavom i funkcionisanjem grupe operatera očekuju se da se usvoje podzakonskim aktom od Ministarstva.

- **Kriterijumi za sertifikaciju organskih vina.**

Međutim, budući da je vino specifična i važna kategorija organskih proizvoda, dodatna detaljna pravila proizvodnje moraju se utvrditi posebno za “organsko vino“. Organsko vino se mora proizvoditi u potpunosti od organskih sirovina i dozvoliti da se dodaju samo neki proizvodi i supstance ovlašćene u skladu sa ovom uredbom. Korišćenje nekih praksi, procesa i enoloških tretmana u proizvodnji organskog vina moraju se zabraniti. Ostale prakse, procesi i tretmani moraju se dozvoliti u dobro utvrđenim uslovima prema Uredbi (EU) 2018/848, koja će ubuduće biti sprovodljiva i u našoj zemlji.

- **Transpozicija pravila i direktiva Pravnih tekovina EU-a za proizvode za organsku poljoprivredu.**

Opšta namera ovog koncept dokumenta je stvaranje zakonskog okvira koji omogućava: (i) Uvoz kvalitetnih inputa, koji su neophodni za zaštitu poljoprivrednika proizvođača; (ii); Uticaj na razvoj sektora proizvodnje kvalitetnog bilja; (iii) Povećanje prosečnih organskih prinosa na nivou zemlje; (iv) Dobijanje kvalitativnih proizvoda koji će imati uticaj na javno zdravlje. Specifični ciljevi utvrđeni ovim koncept dokumentom su: (i) Transpozicija zakonodavstva EU-a („Pravne tekovine“) iz sektora Organske poljoprivrede u domaće zakonodavstvo; (ii) Poboljšanje kontrole prema međunarodnim standardima (Nova Uredba EU-a 2018/848); (iii) Utvrđivanje institucije odgovorne za sertifikaciju organskih proizvoda, realizacija ispitivanja sprovodeći međunarodne standarde; (iv) Podizanje kapaciteta za sprovođenje Zakona i inspekcija inputa nakon njihove registracije u Nacionalnoj listi organskih inputa, i FIBL listi (Lista organskih inputa/Švajcarski institut istraživanja za biološke kontrole); (v) zaštita domaćih poljoprivrednika od uvoza i trgovine nekvalitetnim proizvodima i podizanje svesti o ulozi i važnosti Organske poljoprivrede.

- **Regulisanje kriterijuma u vezi sa merama protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju u suprotnosti sa Zakonom o organskoj poljoprivredi prema Uredbi EU-a 2016/429.**

Registracija fizičkih i pravnih lica koja se službeno angažuju trgovinom organskih proizvoda i privođenje pravdi onih koji se bave nedozvoljenim aktivnostima, smanjiće količinu nekvalitetnih i sumnjivih organskih proizvoda na tržištu. Iz tog razloga, strože kontrole na tržištu organskih proizvoda moraju se sprovoditi od Agencije za hranu i veterinu u saradnji sa

Poljoprivrednim institutom Kosova, koji funkcionišu u okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja.

- **Usklađuje se sa zahtevima ZOUP, posebno što se tiče principa kao onaj jednokratni, princip neplaćanja, ili pružanje usluga na vreme.**

U okviru ove opcije, bi se poduzele i mere za podizanje domaćih kapaciteta kako bi se smanjili troškovi za operatere. Štaviše, u cilju olakšavanja zahteva za pružanjem informacija, će se preduzeti mere za razvoj i održavanje rešenja informacione tehnologije. Štaviše, biće preduzeti koraci za razvoj ključnih pokazatelja uspeha za merenje rezultata u smanjenju administrativnog opterećenja, kroz korišćenje Modela standardnog troška.

Pored navedenih mera, će se nastaviti sa programima podrške poljoprivrednicima, u procesu sertifikacije i konverzije na način organske proizvodnje.

Sa druge strane, kao rezultat usklađivanja sa pomenutim zakonodavstvom EU, Ministarstvo će razviti Nacionalnu listu organskih inputa, što može povećati administrativno opterećenje za poljoprivrednike. Međutim, Ministarstvo će imati u obzir pomenute mere, za smanjenje administrativnog opterećenja, tokom izrade ove liste.

Poglavlje 6.2: Tabela upoređivanja sa tri opcije

[Dajte kratak narativni pregled tri opcija. Takođe, predstavite odabranu opciju i glavne razloge zašto je odabrana.]

Upoređivanje opcija:

Metoda poređenja:			
Relevantni pozitivni uticaji	Opcija 1 Nema promena	Opcija 2 Poboljšanja trenutnog zakonskog okvira	Opcija 3 Novi zakonski okvir za SZB-a
		• Zakon o organskoj poljoprivredi dopunjen i izmenjen; • Regulisanje baze podataka o	• Usklađivanje trenutnog Zakonskog okvira sa onim EU-a br. 2018/848, koji tretira nekoliko pitanja kao što su: ➤ Uputstva će biti jasnija u vezi sa kriterijumima za

		zdravstvenim podacima životinja; • Pružene usluge koje će imati uticaj na sprečavanje i tretiranje životinja; • Utvrđivanje kriterijuma u vezi sa brojem inspektora koji će se regrutovati; • Planiranje broja obuka za inspektore, koji moraju biti najmanje tri (3) obuke; • Planiranje broja obuka osoblja na lokalnom i centralnom nivou, što će biti najmanje pet (5) obuka.	nenamerne ostatke pesticida; ➤ Obezbeđuje jasniji okvir za uključivanje dodatnih proizvoda u budućnosti; ➤ Uključuje Zeleni sporazum EU-a i Strategije Farm to Fork o biodiverzitetu; ➤ Poboljšava transparentnost i praćenje organskih proizvoda u celom lancu snabdevanja, kao i pojednostavljuje sistem uvoza zahtevajući od zemalja koje nisu članice EU-a da se slože sa organskim standardima EU-a. • Usklađenost sa standardima EU-a i onima Međunarodnog pokreta za razvoj organske poljoprivrede (IFOAM). • Regulisanje pitanja oznaka koje se koriste u obeležavanju, reklamnom materijalu ili trgovinskim dokumentima za organske proizvode. • Jasnoća u vezi sa tretmanom organskih proizvoda kontaminiranih pesticidima koji nisu dozvoljeni u organskoj poljoprivredi.

			• Uključivanje organskih proizvoda i supstanci koje se dozvoljavaju koristiti u organskoj proizvodnji. • Regulisanje nekih specifičnosti tokom procesa konverzije sa konvencionalne poljoprivrede na održivu organsku poljoprivredu sa efektima na životnu sredinu i borbi protiv klimatskih promena. • Regulisanje kriterijuma za proizvode koji su proizvedeni putem Genetski modifikovanih organizama (GMO). • Uredbe o proizvodnji raznih proizvoda od semena i vegetativnog reproduktivnog materijala. • Kriterijumi u vezi sa sastavom prerađene organske hrane. • Dodatne uredbe za delegiranje dužnosti službene kontrole i dužnosti koji se vežu sa drugim službenim delatnostima, te službene kontrole u vezi sa upotrebom Organskih proizvoda za zaštitu organskih bilja. • Efikasno zastupanje interesa poljoprivrednika i

			udruženja poslovnih poljoprivrednika za novu registraciju i razvoj organske poljoprivrede. • Pravila za uvoz i izvoz organskih proizvoda i onih u konverziji. • Pravila i jasnoća grupne sertifikacije za organski standard. • Kriterijumi za sertifikaciju organskih vina. • Transpozicija pravila i direktiva Pravne tekovine EU-a za proizvode za organsku poljoprivredu. • Regulisanje kriterijuma u vezi sa merama protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju u suprotnosti sa Zakonom o organskoj poljoprivredi prema Uredbi EU-a 2016/429.
Relevantni negativni uticaji			
Koristi			Kontrola poljoprivrednika tokom procesa konverzije i sertifikacije. Uticaj organske poljoprivrede na javno zdravlje, ekonomiju i društvo. Bolje korišćenje resursa, prema opasnosti, uštedivši

							vreme i novac za registraciju, trgovanje i korišćenje organskih SZB-a. Zdravi proizvodi za potrošače i pomoć u razvoju sektora organske poljoprivrede, poboljšavajući tako ekonomski rast i dovodeći na povećanje i radna mesta i postizanje smanjenja siromaštva. Povećanje konkurencije nacionalne proizvodnje Olakšavanje trgovine bezbednim organskim proizvodima. Optimalna ušteda troškova i vremena za strane		
Procena očekivanog uticaja na budžet	Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 1	Godina 2	Godina 3
Zaključak	Sprovođenje novog Zakona o organskoj poljoprivredi zahteva troškove za administriranje, podizanje kapaciteta, službene kontrole kao i budžet za sprovođenje Zakona.			Troškovi slični sa opcijom 1			Sprovođenje novog Zakona o organskoj poljoprivredi zahteva troškove za administriranje, podizanje kapaciteta, službene kontrole, budžet za sprovođenje Zakona i nadzor organskih proizvođača. Takođe će zahtevati neke značajne finansijske izvore za upoznavanje sa novim odredbama, ali će to biti ograničeno jer će se zahtevati samo na početku, nakon usvajanja Zakona. Ova opcija će zahtevati i supstancijalne troškove što se tiče razvoja IKT rešenja.		

Poglavlje 7: Zaključci i naredni koraci

Opcija 3 predviđa izradu Nacrta zakona o organskoj poljoprivredi, koji će eliminisati uzroke i posledice navedene u definiciji problema.

Izradom novog Zakona o organskoj poljoprivredi očekuje se efikasnije funkcionisanje sistema kontrole i tržišta organskih proizvoda, povećanje broja operatera organske proizvodnje i prerade, komunikacija i razmena informacije između nadležnih organa službene kontrole i tela za kontrolu, obezbeđujući poverenje potrošača za proizvode obeležene ili reklamirane kao organske.

Osnova za izradu Zakonodavstva

Uzimajući u obzir zdravlje potrošača, ekonomski razvoj zemlje i zaštitu životne sredine, Evropski parlament i Evropski savet u oktobru 2018. godine usvojili su Uredbu (EU) 2018/848 o organskoj poljoprivredi. Zakon o organskoj poljoprivredi proizvod je ove uredbe EU-a. Svrha ove uredbe je upravljanje farmama i proizvodnja hrane koja kombinuje najbolje prakse ekološkog i klimatskog delovanja, visok nivo biodiverziteta, očuvanje prirodnih resursa i sprovođenje visokih standarda blagostanja životinja i visokih standarda proizvodnje u skladu sa zahtevima potrošača za proizvode proizvedene koristeći prirodnih supstanci i procesa. Stoga, organska proizvodnja igra dvostruku društvenu ulogu, gde, sa jedne strane, obezbeđuje specifično tržište koje odgovara potražnji potrošača za organske proizvode, a sa druge strane pruža robe raspoložive koje doprinose na zaštitu životne sredine i blagostanju životinja, kao i ruralni razvoj.

Stoga je veoma potrebno da se i stari Zakon o organskoj poljoprivredi na Kosovu uskladi sa Uredbom (EU) 2018/848.

Opcija 3 može tretirati sve gore navedene probleme na odgovarajući način i treba da postigne glavne ciljeve pružanja jasnoće i koherentnosti opšte strategije i okvira. Očekuje se da će imati jasnije i dublje uticaje jer će omogućiti zakonodavne promene u politikama za organsku poljoprivredu. Moguće je da će biti efikasnije na duži rok za zainteresovane strane sektora organske poljoprivrede.

Opcije 1 i 2 se ne smatraju relevantnim i uporedivim sa opcijom 3 jer neće doneti promene u opcijama politika, pristupu i razvoju, niti u grupi principa koherentnosti ili sveobuhvatnog pristupa, i tako ne bi bilo značajnih promena u politikama za organsku poljoprivredu.

Buduća procena

Nadzor će se vršiti preko postojećih struktura i Odeljenje za poljoprivredne politike i tržišta u saradnji sa zainteresovanim stranama. Takođe, Vodič za procenu zakonodavstva koji je usvojen 2015. godine i svake godine vrši nekoliko procena pod okriljem Strategije za bolje regulisanje.

Prilog 1: Obrazac procene ekonomskog uticaja

Kategorija ekonomskih uticaja	Ključni uticaji	Glavni uticaj		Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja	Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja
		Da	Ne	Visok/Nizak	Visok/Nizak	
Radna mesta ²	Da li će biti povećan trenutni broj radnih mesta?	X				
	Da li će biti smanjen trenutni broj radnih mesta?		X			
	Da li će uticati na nivo plaćanja?	X				
	Da li će uticati na olakšavanje pronalaženja radnog mesta?	X		Nizak		
Poslovanje	Da li će uticati na pristup finansijama za poslovanju?	X				
	Da li će određeni proizvodi biti povučeni sa tržišta?	X				
	Da li će određeni proizvodi biti dozvoljeni na tržištu?	X				
	Da li će poslovanja biti prinuđena da se zatvore?		X			
	Da li će biti otvaranja novih poslovanja?	X				
Administrativn o opterećenje	Da li će poslovanja biti prinuđena da ispunjavaju obaveze pružanja novih informacija?	X				
	Da li su pojednostavljene obaveze pružanja informacija za poslovanja?	X				
Trgovina	Da li se očekuje da će se menjati trenutni tokovi uvoza?	X				
	Da li se očekuje da će se menjati trenutni tokovi izvoza?	X				
Prevoz	Da li će imati efekta na način na prevoza putnika i/ili robe?		X			

² Kada utiče na radna mesta, takođe će imati i društvenih uticaja.

Kategorija ekonomskih uticaja	Ključni uticaji	Glavni uticaj		Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja	Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja
		Da	Ne			
	Da li će biti neke promene u vremenu potrebnom za prevoz putnika i/ili robe?		X			
Investicije	Da li se od kompanija očekuje da investiraju u nove delatnosti?	X				
	Da li se od kompanija očekuje da otkažu ili odlože investicije?		X			
	Da li će se povećati investicije iz dijaspore?	X				
	Da li će se smanjiti investicije iz dijaspore?		X			
	Da li će se povećati strane direktne investicije?	X				
	Da li će se smanjiti strane direktne investicije?		X			
Konkurentnost	Da li će porasti cena poslovnih inputa, poput električne energije?		X			
	Da li će se smanjiti cena poslovnih inputa, poput električne energije?		X			
	Da li postoji verovatnoća da će biti promovisane inovacije i istraživanja?	X				
	Da li postoji verovatnoća da inovacije i istraživanja budu ometane?		X			
Uticaj na MSP	Da li su pogođene kompanije, uglavnom MSP?	X				
Cene i konkurencija	Da li će se povećati broj roba i usluga dostupnih poslovanjima ili potrošačima?	X		Nizak		
	Da li će se smanjiti broj roba i usluga dostupnih poslovanjima ili potrošačima?		X			
	Da li će porasti cene postojećih roba i usluga?	X		Nizak		
	Da li će se smanjiti cene postojećih roba i usluga?		X			

Kategorija ekonomskih uticaja	Ključni uticaji	Glavni uticaj		Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja	Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja
		Da	Ne			
Regionalni ekonomski uticaji	Da li će uticati na neki određen sektor poslovanja?	X				
	Da li je ovaj sektor koncentrisan u određenom regionu?		X			
Generalni ekonomski razvoj	Da li će uticati na budući ekonomski rast?	X				
	Da li bi imao neki efekat na stopu inflacije?		X			

Prilog 2: Obrazac procene društvenih uticaja

Kategorija društvenih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Poželjni nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta ³	Da li će biti povećan trenutni broj radnih mesta?	X				
	Da li će biti smanjen trenutni broj radnih mesta?		X			
	Da li će uticati na radna mesta u određenom sektoru poslovanja?		X			
	Da li će imati neki uticaj na nivo plaćanja?	X				
Regionalni društveni uticaji	Da li su društveni uticaji koncentrisani u određenom regionu ili određenim gradovima?		X			
Uslovi rada	Da li će uticati na radnička prava?		X			
	Da li su predviđeni ili ukinuti standardi za rad u opasnim uslovima?		X			
	Da li će uticati na način sprovođenja socijalnog dijaloga između zaposlenih i poslodavaca?		X			
Socijalna inkluzija	Da li će uticati na siromaštvo?	X				
	Da li utiče na pristup šemama socijalne zaštite?		X			
	Da li će se promeniti cena osnovnih dobara i usluga?		X			

³ Kada to utiče na radna mesta, takođe će imati i ekonomskih uticaja.

Kategorija društvenih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Poželjni nivo analize
		Da	Ne			
	Da li će uticati na finansiranje ili organizaciju šema socijalne zaštite?		X			
Obrazovanje	Da li će uticati na osnovno obrazovanje?		X			
	Da li će uticati na srednje obrazovanje?	X		Nizak		
	Da li će uticati na visoko obrazovanje?	X		Nizak		
	Da li će uticati na stručno osposobljavanje?	X		Nizak		
	Da li će uticati na obrazovanje radnika i učenje tokom celog života?	X				
	Da li će uticati na organizaciju ili strukturu obrazovnog sistema?		X			
	Da li će uticati na akademske slobode i samoupravu?		X			
Kultura	Da li opcija utiče na kulturnu raznolikost?		X			
	Da li opcija utiče na finansiranje kulturnih organizacija?		X			
	Da li opcija utiče na mogućnosti da ljudi steknu koristi od kulturnih aktivnosti ili da učestvuju u njima?		X			
	Da li opcija utiče na očuvanje kulturnog nasleđa?		X			
Upravljanje	Da li opcija utiče na sposobnost građana da učestvuju u demokratskom procesu?		X			
	Da li se svaka osoba tretira jednako?	X				
	Da li će javnost biti bolje informisana o određenim pitanjima?	X				

Kategorija društvenih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Poželjni nivo analize
		Da	Ne			
	Da li opcija utiče na način funkcionisanja političkih partija?		X			
	Da li će li imati uticaja na civilno društvo?		X			.
Javno zdravlje i bezbednost ⁴	Da li će uticati na živote ljudi, kao što su očekivani životni vek ili stopa smrtnosti?	X				
	Da li će uticati na kvalitet hrane?	X				
	Da li će biti povećana ili smanjena opasnost zbog štetnih supstanci?	X				
	Da li će biti uticaja na zdravlje usled promena nivoa buke ili kvaliteta vazduha, vode i/ili zemljišta?		X			
	Da li će biti posledica po zdravlje usled promena u upotrebi energije?		X			
	Da li će biti posledica po zdravlje usled promena u odlaganju otpada?		X			
	Da li će uticati na način života ljudi, kao što je nivo interesovanja za sport, promene u ishrani ili promene u upotrebi duvana ili alkohola?		X			
	Da li postoje posebne grupe koje se suočavaju sa mnogo većim rizicima od drugih (definisani prema faktorima kao što su godine, pol, invaliditet, društvena grupa ili region)?		X			

⁴ Kada utiče na javno zdravlje i bezbednost, onda obično utiče i na životnu sredinu.

Kategorija društvenih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Poželjni nivo analize
		Da	Ne			
Kriminal i bezbednost	Da li će uticati na verovatnoću da kriminalci budu uhvaćeni?		X			
	Da li će uticati na potencijalni profit od kriminala?		X			
	Da li će uticati na nivo korupcije?		X			
	Da li će uticati na kapacitete za sprovođenje zakona?		X			
	Da li će imati neki efekat na prava i bezbednost žrtava kriminala?		X			

⁴ Kada ima uticaje na javno zdravlje i bezbednost, redovno ima i uticaje na životnu sredinu.

Prilog 3: Obrazac procene uticaja na životnu sredinu

Kategorija društvenih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Poželjni nivo analize
		Da	Ne			
Održiva klima i životna sredina	Da li će uticati na emisiju gasova sa efektom staklene bašte (ugljen-dioksid, metan, itd.)?		X			
	Da li će uticati na potrošnju goriva?		X			
	Da li će se promeniti raznolikost resursa koji se koriste za proizvodnju energije?		X			

Kategorija društvenih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Poželjni nivo analize
		Da	Ne			
	Da li će biti neke promene u ceni za ekološki prihvatljive proizvode?		X			
Kvalitet vazduha	Da li će uticati na emisiju zagađivača vazduha?		X			
Kvalitet vode	Da li opcija utiče na kvalitet slatkih voda?		X			
	Da li opcija utiče na kvalitet podzemnih voda?		X			
	Da li opcija utiče na izvore pijaće vode?		X			
Kvalitet zemljišta i korišćenje zemljišta	Da li će uticati na kvalitet zemljišta (u vezi sa zakiseljavanjem, zagađenjem, upotrebom pesticida ili herbicida)?		X			
	Da li će uticati na eroziju zemljišta?		X			
	Da li će zemljište biti izgubljeno (gradnjom itd.)?		X			
	Da li će se zemljište napraviti (dekontaminacijom, itd.)?		X			
	Da li će biti neke promene u korišćenju zemljišta (npr. na korišćenje šuma na poljoprivrednu ili urbanu upotrebu)?		X	Nizak		
Otpad i reciklaža	Da li će se promeniti količina generisanog otpada?		X			
	Da li će se promeniti načini kojima se otpad odlaže?		X			
	Da li će biti uticaja na mogućnosti za reciklažu otpada?	X		Nizak		

Kategorija društvenih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Poželjni nivo analize
		Da	Ne			
Korišćenje resursa	Da li opcija utiče na korišćenje obnovljivih resursa (riblji fond, hidrocentrali, solarna energija, itd.)?		X			
	Da li opcija utiče na korišćenje resursa koji nisu obnovljivi (podzemne vode, minerali, ugalj, itd.)?		X			
Stepen opasnosti po životnu sredinu	Da li će biti bilo kakvog efekata na verovatnoću opasnosti, kao što su požari, eksplozije ili nesreće?		X			
	Da li će uticati na spremnost za prirodne nepogode?		X			
	Da li će se uticati na zaštitu društva prirodnih nepogoda?		X			
Biodiverzitet, flora i fauna	Da li će uticati na zaštićene ili ugrožene vrste ili područja u kojima žive?	X				
	Da li će biti pogođene veličine ili veze između prirodnih područja?		X			
	Da li će uticati na broj vrsta u određenom području?	X		Nizak		
Dobrobit životinja	Da li će uticati na tretiranje životinja?	X		Nizak		
	Da li će uticati na zdravlje životinja?	X				
	Da li će uticati na kvalitet i bezbednost stočne hrane?	X				

Prilog 4: Obrazac procene uticaja na osnovna prava

Kategorija uticaja na osnovna prava	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Poželjni nivo analize
		Da	Ne			
Dostojanstvo	Da li opcija utiče na dostojanstvo ljudi, njihovo pravo na život ili integritet jedne osobe?		X			
Sloboda	Da li opcija utiče na pravo na slobodu pojedinaca?		X			
	Da li opcija utiče na pravo osobe na privatnost?		X			
	Da li opcija utiče na pravo na sklapanje braka ili stvaranje porodice?		X			
	Da li opcija utiče na pravnu,		X			

	ekonomsku ili društvenu zaštitu pojedinaca ili porodica?					
	Da li opcija utiče na slobodu mišljenja, savesti ili veroispovesti?		X			
	Da li opcija utiče na slobodu izražavanja?		X			
	Da li opcija utiče na slobodu okupljanja ili udruživanja?		X			
Lični podaci	Da li opcija obuhvata obradu ličnih podataka?	X				
	Da li su zagarantovana prava pojedinca na pristup, ispravku i prigovor?		X			
	Da li je jasno i dobro zaštićen način na koji se lični podaci obrađuju?		X			
Azil	Da li opcija utiče na pravo na azil?		X			
Imovinska prava	Da li će uticati na imovinska prava?		X			
	Da li opcija utiče na slobodu poslovanja?		X			
Jednak rodni tretman ⁵	Da li opcija štiti princip jednakosti pred zakonom?	X				
	Da li postoji verovatnoća da određene grupe budu oštećene direktno ili indirektno diskriminacijom (npr. bilo kakva diskriminacija na osnovu pola, rase, boje, etničke pripadnosti, političkog ili drugog mišljenja, starosti ili seksualne orijentacije)?		X			
	Da li opcija utiče na prava osoba sa invaliditetom?		X			
Prava deteta	Da li opcija utiče na prava dece?		X			
Dobro upravljanje	Da li će upravni postupci postati komplikovaniji?		X			

	Da li će uticati na način na koji uprava donosi odluke (transparentnost, proceduralni rok, pravo na pristup dosijeu, itd.)?	X				
	O krivičnom pravu i propisanim kaznama: da li su ugrožena prava okrivljenog?		X			
	Da li će uticati na pristup pravdi?		X			